

วินยปิฎก
มหาวิภังค
ปจโม ภาค

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

เวรณชกณฺฑ

[๑] เตน สมเยน พุทฺโธ ภควา เวรณชาຍံ วิหฺรติ นเพรฺพุจฺฉิมฺนฺทฺมฺมฺเล มหตา ภิกฺขุสํเขน สทฺธิํ ปณฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสฺเตหิ. อสฺโสสิ โข เวรณฺโชนฺ พุราหฺมเณ “สมฺโณ โภ โคตโม สกฺยปฺตฺโต สกฺยกุลา ปพฺพชิตฺโต เวรณชาຍံ วิหฺรติ นเพรฺพุจฺฉิมฺนฺทฺมฺมฺเล มหตา ภิกฺขุสํเขน สทฺธิํ ปณฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสฺเตหิ; ตํ โข ปน ภวนฺตํ โคตมํ เอวํ กลฺยาเณ กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคโต ‘อิตฺปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจฺรณสมฺปนฺโน สฺคโต โลกวิทู อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ สตฺถา เทวมนุสฺसानํ พุทฺโธ ภควา’ติ;¹ โส อิมํ โลกํ สทฺเวกํ สมารกํ สพุรฺหมกํ สสฺสมณฺพฺราหฺมณํ ปชํ สทฺเวมนุสฺสํ สยํ อภินฺวา สจฺฉิกตฺวา ปเวเทติ; โส ธมฺมํ เทเสติ อาทิกฺลฺยาณํ มชฺฌกฺลฺยาณํ ปฺริโยสานกฺลฺยาณํ สาทถํ สพฺยณฺชนํ, เกวลปฺริปฺณณํ ปฺริสุทฺธํ พุรฺหมจฺริยํ ปกาเสติ; สาทฺ โข ปน ตถารูปานํ อรหตํ ทสฺสนํ โหตี”ติ.

[๒] อถ โข เวรณฺโชนฺ พุราหฺมเณ, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธิํ สมฺไมทิ; สมฺไมทนียํ กถํ สาราณียํ² วิตฺติสเรตฺวา เอกมฺนตํ นิสฺสิทิ; เอกมฺนตํ นิสฺสินฺโน โข เวรณฺโชนฺ พุราหฺมเณ ภควนฺตํ เอตทโวจ “สุตฺตมเมตํ โภ โคตม ‘น สมฺโณ โคตโม พุราหฺมเณ ชินฺนฺเถ วุทฺธเม มหฺลลเก อทฺธคเต วโยอนุปฺตฺเต อภิวาเทติ วา, ปจฺจุจฺเจติ วา, อาสเนน วา นิมนฺเตตี”ติ; ตยิทํ โภ โคตม ตเถว; น หิ ภวํ โคตโม พุราหฺมเณ ชินฺนฺเถ วุทฺธเม มหฺลลเก อทฺธคเต วโยอนุปฺตฺเต อภิวาเทติ วา, ปจฺจุจฺเจติ วา, อาสเนน วา นิมนฺเตติ. ตยิทํ โภ โคตม น สมฺปนฺนเมวา”ติ.

“นาหนตํ พุราหฺมณ ปสฺสามิ สทฺเวเก โลเก สมารเก สพุรฺหมเก สสฺสมณฺพฺราหฺมณฺนิยา ปชาย สทฺเวมนุสฺสาย, ยมํ อภิวาเทยยํ วา, ปจฺจุจฺเจยยํ วา, อาสเนน วา นิมนฺเตยยํ. ยํ หิ พุราหฺมณ ตถาคโต อภิวาเทยย วา, ปจฺจุจฺเจยย วา, อาสเนน วา นิมนฺเตยย, มุทฺธาปี ตสฺส วิปเตยฺยา”ติ.

[๓] “อรฺสฺสุโป ภวํ โคตโม”ติ. “อตฺถิ เชวส พุราหฺมณ ปฺริยาโย, เยน มํ ปฺริยาเยน สมฺมา วทฺมานो วเทยฺย ‘อรฺสฺสุโป สมฺโณ โคตโม’ติ. เย เต พุราหฺมณ รุปรสา สทฺทฺรสา คนฺธฺรสา รสฺรสา โยจฺจุพฺพรสา, เต ตถาคตสฺส ปหีนา อูจฺฉินฺนฺมฺลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวํกตา³ อายตี อนุปฺปาท

¹ ฉ. ม. ภควา

² ส. สาราณีย

³ -๑ ก. อนภาวํกตา

ธมฺมา. อัย โข พุราหฺมณ ปรียาโย, เยน มํ ปรียาเยน สฺมฺมา วทฺมาโน วทฺเยย ‘อธฺสฺรูป สฺมโณ โคตโม’ติ; โน จ โข ยํ ตํ สฺนฺชาย วทฺสํ”ติ.⁴

[๔] “นิพฺโปกโค ภาวํ โคตโม”ติ. “อตฺถิ เขวส พุราหฺมณ ปรียาโย, เยน มํ ปรียาเยน สฺมฺมา วทฺมาโน วทฺเยย ‘นิพฺโปกโค สฺมโณ โคตโม’ติ. เย เต พุราหฺมณ รูปโกคา สทฺทโกคา คนฺธโกคา รสโกคา โผฏฺฐพฺพโกคา, เต ตถาคตสฺส ปหีนา อฺจุฉินฺนมุลา ตาลาวตฺถุกตา อนภาวํกตา^๑ อายตี อนฺุปฺปาทธมฺมา. อัย โข พุราหฺมณ ปรียาโย, เยน มํ ปรียาเยน สฺมฺมา วทฺมาโน วทฺเยย ‘นิพฺโปกโค สฺมโณ โคตโม’ติ; โน จ โข ยํ ตํ สฺนฺชาย วทฺสํ”ติ.^๒

[๕] “อภีรียวาโท ภาวํ โคตโม”ติ. “อตฺถิ เขวส พุราหฺมณ ปรียาโย, เยน มํ ปรียาเยน สฺมฺมา วทฺมาโน วทฺเยย ‘อภีรียวาโท สฺมโณ โคตโม’ติ. อหฺณฺหิ พุราหฺมณ อภีรียํ วทามิ กายทฺุจฺจริตสฺส วจฺิทฺุจฺจริตสฺส มโนทฺุจฺจริตสฺส; อนฺกวิหิตานํ ปาปกานํ อฺกุสฺลานํ ธมฺมานํ อภีรียํ วทามิ. อัย โข พุราหฺมณ ปรียาโย, เยน มํ ปรียาเยน สฺมฺมา วทฺมาโน วทฺเยย ‘อภีรียวาโท สฺมโณ โคตโม’ติ; โน จ โข ยํ ตํ สฺนฺชาย วทฺสํ”ติ.^๓

[๖] “อฺจุฉทฺวาโท ภาวํ โคตโม”ติ. “อตฺถิ เขวส พุราหฺมณ ปรียาโย, เยน มํ ปรียาเยน สฺมฺมา วทฺมาโน วทฺเยย ‘อฺจุฉทฺวาโท สฺมโณ โคตโม’ติ. อหฺณฺหิ พุราหฺมณ อฺจุฉทฺํ วทามิ รากสฺส ทิสฺสสฺส โมหสฺส; อนฺกวิหิตานํ ปาปกานํ อฺกุสฺลานํ ธมฺมานํ อฺจุฉทฺํ วทามิ. อัย โข พุราหฺมณ ปรียาโย, เยน มํ ปรียาเยน สฺมฺมา วทฺมาโน วทฺเยย ‘อฺจุฉทฺวาโท สฺมโณ โคตโม’ติ; โน จ โข ยํ ตํ สฺนฺชาย วทฺสํ”ติ.^๕

[๗] “เชคฺุจฺฉิ ภาวํ โคตโม”ติ. “อตฺถิ เขวส พุราหฺมณ ปรียาโย, เยน มํ ปรียาเยน สฺมฺมา วทฺมาโน วทฺเยย ‘เชคฺุจฺฉิ สฺมโณ โคตโม’ติ. อหฺณฺหิ พุราหฺมณ ชีคฺุจฺฉามิ กายทฺุจฺจริเตน วจฺิทฺุจฺจริเตน มโนทฺุจฺจริเตน; อนฺกวิหิตานํ ปาปกานํ อฺกุสฺลานํ ธมฺมานํ สฺมาปตฺติยา ชีคฺุจฺฉามิ. อัย โข พุราหฺมณ ปรียาโย, เยน มํ ปรียาเยน สฺมฺมา วทฺมาโน วทฺเยย ‘เชคฺุจฺฉิ สฺมโณ โคตโม’ติ; โน จ โข ยํ ตํ สฺนฺชาย วทฺสํ”ติ.^๑

[๘] “เวณยโก ภาวํ โคตโม”ติ. “อตฺถิ เขวส พุราหฺมณ ปรียาโย, เยน มํ ปรียาเยน สฺมฺมา วทฺมาโน วทฺเยย ‘เวณยโก สฺมโณ โคตโม’ติ. อหฺณฺหิ พุราหฺมณ วินยาย ธมฺมํ เทเสมิ รากสฺส ทิสฺสสฺส โมหสฺส; อนฺกวิหิตานํ ปาปกานํ อฺกุสฺลานํ ธมฺมานํ วินยาย ธมฺมํ เทเสมิ. อัย โข พุราหฺมณ ปรียาโย, เยน มํ ปรียาเยน สฺมฺมา วทฺมาโน วทฺเยย ‘เวณยโก สฺมโณ โคตโม’ติ; โน จ โข ยํ ตํ สฺนฺชาย วทฺสํ”ติ.^๖

[๙] “ตปฺสฺสี ภาวํ โคตโม”ติ. “อตฺถิ เขวส พุราหฺมณ ปรียาโย, เยน มํ ปรียาเยน สฺมฺมา วทฺมาโน วทฺเยย ‘ตปฺสฺสี สฺมโณ โคตโม’ติ. ตปฺนียานํ พุราหฺมณ ปาปกํ อฺกุสฺเล ธมฺเม วทามิ กายทฺุจฺจริตํ วจฺิทฺุจฺจริตํ มโนทฺุจฺจริตํ. ยสฺส โข พุราหฺมณ ตปฺนียา ปาปกํ อฺกุสฺลา ธมฺมา ปหีนา

4 - ^๒ ฉ. วทฺสํ

5 ฉ. วทฺสํ

6 ส. วทฺสํ

ปุพฺพเพณิวาสํ อนุสฺสรามิ; เสยฺยถึทำ ?¹² เอกปี ชาตี เทวปี ชาตโย ติสฺโสปี ชาตโย จตฺสฺโสปี ชาตโย
 ปถจปี ชาตโย ทสปี ชาตโย วีสปี ชาตโย ตีสปี ชาตโย จตฺตาทีสปี¹³ ชาตโย ปถถาสปี ชาตโย
 ชาตีสตปี ชาตีสทสปี ชาตีสตสทสปี อเนเกปี สํวณฺณกปเป อเนเกปี วิวณฺณกปเป อเนเกปี
 สํวณฺณวิวณฺณกปเป; ‘อมฺตฺราสี เอวํนาโม เอวํโคตโต เอวํวณฺณเณ เอวมาหาโร เอวํสุขทุกฺขปปฏิสํเวที
 เอวมายุปริยนฺโต; โส ตโต จโต อมฺตฺร อุกฺพาที; ตตฺตราปาสี เอวํนาโม เอวํโคตโต เอวํวณฺณเณ
 เอวมาหาโร เอวํสุขทุกฺขปปฏิสํเวที เอวมายุปริยนฺโต; โส ตโต จโต อธิฐปฺนโน’ติ; อิติ สากาโร
 สอทุกฺเทศํ อเนกวิหิตํ ปุพฺพเพณิวาสํ อนุสฺสรามิ. อัย โข เม พุราหฺมณ รัตติยา ปจฺเม ยामะ ปจฺมา
 วิชฺชา อธิคฺตา, อวิชฺชา วิหตา; วิชฺชา อฺปฺปนฺนา; ตโม วิหโต; อาโลโก อฺปฺปนฺโน, ยถา ตํ
 อปฺปมตฺตสฺส อาตปิโน ปหิตตฺตสฺส วิหโรโต. อัย โข เม พุราหฺมณ ปจฺมา อภินิพฺพิธา¹⁴ อโหสิ
 กุกฺกุฏจฺฉาปกสฺเสว อณฺชโกสมฺหา.

[๑๓] โส เอวํ สฺมาหิตะ จิตฺเต ปริสุทฺเธ ปรีโยทาเต อนงฺคเณ วิคฺตฺวปฺกิลเส มุทฺฏฺเต
 กมฺมนิเย จิตฺเต อานนฺชปฺตเต, สฺตตฺตานํ จฺตฺวปฺตตฺตภาณาย จิตฺตํ อภินินฺนาเมสี. โส ทิพฺเพน
 จกฺขุณา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมาณฺสเกน สฺตเต ปสฺสามิ จวมาเน อฺปฺปชฺชมาเน หนีเน ปถีเต สุวณฺเณ
 ทฺพพณฺเณ สฺคเต ทฺคคเต; ยถากมฺมุปเค สฺตเต ปชานามิ ‘อิมะ วต โภณโต สฺตตา กายทฺจฺจริเตน
 สมนฺนาคตา, วจีสฺจฺจริเตน สมนฺนาคตา, มโนทฺจฺจริเตน สมนฺนาคตา, อริยานํ อฺปฺวาทกา
 มิจฺฉาทิฏฺฐิจิกา, มิจฺฉาทิฏฺฐิจิกมฺสมาทานา; เต กายสฺส เกทา ปรี มรณา อปายํ ทฺคคตี วินิปาทํ
 นิริยํ อฺปฺปนฺนา. อิมะ วา ปน โภณโต สฺตตา กายทฺจฺจริเตน สมนฺนาคตา วจีสฺจฺจริเตน สมนฺนาคตา
 มโนทฺจฺจริเตน สมนฺนาคตา, อริยานํ อฺปฺวาทกา สมนฺมาทิฏฺฐิจิกา สมนฺมาทิฏฺฐิจิกมฺสมาทานา; เต
 กายสฺส เกทา ปรี มรณา สฺคตี สคคํ โลกํ อฺปฺปนฺนา’ติ. อิติ ทิพฺเพน จกฺขุณา วิสุทฺเธน
 อติกฺกนฺตมาณฺสเกน สฺตเต ปสฺสามิ จวมาเน อฺปฺปชฺชมาเน หนีเน ปถีเต สุวณฺเณ ทฺพพณฺเณ สฺคเต
 ทฺคคเต; ยถากมฺมุปเค สฺตเต ปชานามิ. อัย โข เม พุราหฺมณ รัตติยา มชฺฌิมะ ยามะ ทฺติยา วิชฺชา
 อธิคฺตา; อวิชฺชา วิหตา; วิชฺชา อฺปฺปนฺนา; ตโม วิหโต; อาโลโก อฺปฺปนฺโน, ยถา ตํ อปฺปมตฺตสฺส
 อาตปิโน ปหิตตฺตสฺส วิหโรโต. อัย โข เม พุราหฺมณ ทฺติยา อภินิพฺพิธา¹⁵ อโหสิ
 กุกฺกุฏจฺฉาปกสฺเสว อณฺชโกสมฺหา.

[๑๔] โส เอวํ สฺมาหิตะ จิตฺเต ปริสุทฺเธ ปรีโยทาเต อนงฺคเณ วิคฺตฺวปฺกิลเส มุทฺฏฺเต
 กมฺมนิเย จิตฺเต อานนฺชปฺตเต, อาสวานํ ชยภาณาย จิตฺตํ อภินินฺนาเมสี. โส ‘อิทํ ทฺกฺชนฺ’ติ
 ยถาภฺตํ อพฺภณฺณาสี, ‘อัยํ ทฺกฺชนฺสมุทฺโย’ติ ยถาภฺตํ อพฺภณฺณาสี, ‘อัยํ ทฺกฺชนฺโรโร’ติ ยถาภฺตํ
 อพฺภณฺณาสี, ‘อัยํ ทฺกฺชนฺโรโรคามินี ปฺปฏิปทา’ติ ยถาภฺตํ อพฺภณฺณาสี; ‘อิมะ อาสวา’ติ ยถาภฺตํ
 อพฺภณฺณาสี, ‘อัยํ อาสวสมุทฺโย’ติ ยถาภฺตํ อพฺภณฺณาสี, ‘อัยํ อาสวโรโร’ติ ยถาภฺตํ

¹² ฉ. ม. เสยฺยถึทำ

¹³ ฉ. ม. จตฺตาทีสปี

¹⁴ ฉ. ม. ปจฺมาภินิพฺพิธา

¹⁵ ฉ. ม. ปจฺมาภินิพฺพิธา

อพภณณาสี, 'อัย อาสวนิโรธคามินี ปฏิปทา'ติ ยถาภูตํ อพภณณาสี. ตสฺส เม เอวံ ชานโต เอวံ ปสฺสโต กามาสวาปี จิตตํ วิมุจฺจิตฺต; ภวาสวาปี จิตตํ วิมุจฺจิตฺต; อวิชฺชาสวาปี จิตตํ วิมุจฺจิตฺต; วิมุตฺตสมิ 'วิมุตฺตสมิ'ติ ญาณํ อโหสิ; 'ซีณา ชาต; วุสิตํ พุรฺหมจฺริย; กตํ กรรมิย; นาปรี อิตฺถตฺตยา'ติ อพภณณาสี. อัย โข เม พุราหฺมณ รัตติยา ปจฺฉิเม ยามे ตติยา วิชฺชา อธิคฺตา; อวิชฺชา วิหฺตา; วิชฺชา อูปฺปนฺนา; ตโม วิหฺโต; อาโลโก อูปฺปนฺโน, ยถา ตํ อปฺปมตฺตสฺส อาตานิโน ปหิตตฺตสฺส วิหฺโต. อัย โข เม พุราหฺมณ ตติยา อภินิพฺพิตา¹⁶ อโหสิ กุกฺกุฏจฺฉาปกสฺเสว อณฺทโกสมฺหา"ติ.

[๑๕] เอวํ วุตฺเต, เวรฺณฺช พุราหฺมณ ภาควนฺตํ เอตทโวจ "เชฏฺโง ภาวํ โคตโม; เสฏฺโง ภาวํ โคตโม; อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม; อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม. เสยฺยถาปี โภ โคตม นิกฺกชฺชิตํ วา อุกฺกุชฺเชยฺย, ปฏฺิจฺฉนฺนํ วา วิวเรยฺย, มุพฺพิหฺสฺส¹⁷ วา มคฺคํ อัจฺฉิยฺย, อณฺทกาเร วา เตลปฺชฺชิตํ ฐาเรยฺย 'จกฺขุมนฺโต รูปานิ ทกฺขนฺตี'ติ; เอวเมวํ โภตา โคตเมน อเนกปริยาเยน ธมฺโม ปกาสิโต. เอสาหํ ภาวนฺตํ โคตมํ สรณํ คจฺฉามิ ธมฺมญฺจ ภิกฺขุสํมญฺจ; อฺปาสกํ มํ ภาวํ โคตโม ฐาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณฺเปตํ สรณํ คตํ; อธิวาเสตุ จ เม ภาวํ โคตโม เวรฺณฺชายํ วสฺสวาลํ สทฺธี ภิกฺขุสํเมนา"ติ. อธิวาเสสิ ภาควา ตฺถนฺนีภาเวน. อถ โข เวรฺณฺช พุราหฺมณ ภาควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา อญฺญาเยสนา ภาควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปฏฺคามิ.

[๑๖] เตน โข ปน สมเยน เวรฺณฺชา ทฺพภิกฺขา โหติ ทฺวีหิติกา เสตฺถจิกกา สลาภาวุตฺตา; น สฺกฺรา อฺญฺเชน ปคฺคเหน ยาเปตฺตุ. เตน โข ปน สมเยน อุตฺตราปถกา อสฺสวาณิชา ปญฺจมตฺเตหิ อสฺสเสเทหิ เวรฺณฺชายํ¹⁸ วสฺสวาลํ อฺปคฺตา โหนฺติ; เตหิ อสฺสมณฺทลิกาสุ ภิกฺขุณํ ปตฺถปตฺถปฺปลกํ¹⁹ ปญฺญตฺตํ โหติ. ภิกฺขุ ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจิวรฺมาทาย เวรฺณฺชายํ²⁰ ปิณฺฑาย ปวิสิตฺวา ปิณฺฑํ อลภมาณา อสฺสมณฺทลิกาสุ ปิณฺฑาย จริตฺวา ปตฺถปตฺถปฺปลกํ^{๑๙} อารามํ หริตฺวา²¹ อุกฺกุชฺเล โภฏฺฏตฺวา โภฏฺฏตฺวา ปรีภฺยชฺชติ. อายสฺมา ปนानนฺโท ปตฺถปฺปลกํ สิลายํ ปิสิตฺวา²² ภาควโต อฺปนาเมติ; ตํ ภาควา ปรีภฺยชฺชติ.

อสฺโสสิ โข ภาควา อุกฺกุชฺลสทฺท. ชานนฺตาปี ตถาคฺตา ปุจฺฉนฺติ, ชานนฺตาปี น ปุจฺฉนฺติ; กาลํ วิทิตฺวา ปุจฺฉนฺติ, กาลํ วิทิตฺวา น ปุจฺฉนฺติ. อตฺถสฺสวหิตํ ตถาคฺตา ปุจฺฉนฺติ, โน อนตฺถสฺสวหิตํ. อนตฺถสฺสวหิตเต เสตฺฐมาโต ตถาคฺตานํ. ทฺวีหากาเรหิ พุทฺธา ภาควนฺโต ภิกฺขุ ปฏฺิจฺฉนฺติ "ธมฺมํ วา

¹⁶ อ.ม. ตติยาภินิพพิทา

¹⁷ ม. มุพพิหสฺส

¹⁸ อ. ม. เวรฺณฺช

¹⁹ อ. ปตฺถปตฺถปฺปลกํ ม. ก. ปตฺถปตฺถมฺมูลกํ

²⁰ อ. ม. เวรฺณฺช

²¹ อ. ม. อาหริตฺวา

²² อ. ม. ปิสิตฺวา

เทเสสสาม, สาวกานัน วา ลิกขาปทํ ปณฺณเปสฺสามา”ติ.²³ อถ โข ภควา อายสฺมนตํ อานนฺทํ อามนฺเตสฺสิ “กีนฺนุ โข โส อานนฺท อุกฺกุขลสฺสทฺโท”ติ. อถ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต เอตมตฺถํ อารโจะสฺสิ. “สาธุ สาธุ อานนฺท; ตุมฺเหหิ อานนฺท สปฺปริเสหิ วิชิตํ; ปจฺจิมมา ชนตา สาลิมฺโสทนํ อติมณฺเณสฺสตี”ติ.

[๑๗] อถ โข อายสฺมา มหาโมคฺคัลลาน, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมณฺตํ นิสฺสีทฺ; เอกมณฺตํ นิสฺสินฺโน โข อายสฺมา มหาโมคฺคัลลาน ภควนฺตํ เอตทโวจ “เอตฺรหิ ฆนฺเต เวรณฺชา ทฺพภิกฺขา ทฺวีหิติกา เสตฺถุจิกกา สลาการุตฺตา; น สุกฺรา อฺญฺเชน ปคฺคเหน ยาเปตฺตุ. อิมิสฺสา ฆนฺเต มหาปจฺวียา เหนฺจิมตลฺลํ สมนฺนํ, เสยฺยถาปี ชุทฺททมฺหุ”²⁴ อนีลกํ, เอวมสฺสทํ. สาธานํ ฆนฺเต ปจฺวี ปริวตฺเตยฺยํ; ภิกฺขุ ปปฺปฏโกซํ ปริภฺวชิสฺสนฺตี”ติ. “เย ปน เต โมคฺคัลลาน ปจฺวินิสฺสิตา”²⁵ ปาณา, เต กถํ กริสฺสสฺสี”ติ. “เอกาหํ ฆนฺเต ปาณํ อภินิมฺมินิสฺสามิ, เสยฺยถาปี มหาปจฺวี; เย ปจฺวินิสฺสิตา ปาณา, เต ตตฺถ สงฺกาเมสฺสามิ; เอเกน หตฺถेณ ปจฺวี ปริวตฺเตสฺสามิ”ติ. “อลํ โมคฺคัลลาน, มา เต รุจฺจิ ปจฺวี ปริวตฺเตตฺตุ; วิปลฺลาลํปี สตฺตา ปฏฺฐิภยฺยุนฺ”ติ. “สาธุ ฆนฺเต สพฺโพ ภิกฺขุสฺสํโฆ อุตฺตรกรุํ ปิณฺฑาย คจฺเจยฺยา”ติ. [“เย ปน เต โมคฺคัลลาน ภิกฺขุ อนิทธิมนฺโต, เต กถํ กริสฺสสฺสี”ติ. “ตถาหํ ฆนฺเต กริสฺสามิ, ยถา สพฺเพ ภิกฺขุ คจฺจิสฺสนฺตี”ติ.]²⁶ “อลํ โมคฺคัลลาน, มา เต รุจฺจิ สพฺพสฺส ภิกฺขุสฺสํสฺส อุตฺตรกรุํ ปิณฺฑาย คมนนฺ”ติ.

[๑๘] อถ โข อายสฺมโต สารีปฺตฺตสฺส²⁷ วโหคตฺสฺส ปฏฺฐิลลีนฺสฺส เอวํ เจตฺโส ปริวิตฺกโก อุกฺพาทิ “กตเมสฺสานํ โข พุทฺธานํ ภควนฺตานํ พุทฺหมจฺริยํ น จิริญฺจิติกํ อโหสิ ? กตเมสฺสานํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ พุทฺหมจฺริยํ จิริญฺจิติกํ อโหสิ”ติ. อถ โข อายสฺมา สารีปฺตฺโต สายนฺุหสมยํ²⁸ ปฏฺฐิลลีนฺสฺส วุญฺจิตฺ, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมณฺตํ นิสฺสีทฺ; เอกมณฺตํ นิสฺสินฺโน โข อายสฺมา สารีปฺตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ “อิธ มยฺหํ ฆนฺเต วโหคตฺสฺส ปฏฺฐิลลีนฺสฺส เอวํ เจตฺโส ปริวิตฺกโก อุกฺพาทิ ‘กตเมสฺสานํ โข พุทฺธานํ ภควนฺตานํ พุทฺหมจฺริยํ น จิริญฺจิติกํ อโหสิ ? กตเมสฺสานํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ พุทฺหมจฺริยํ จิริญฺจิติกํ อโหสิ’ติ ‘กตเมสฺสานํ นุ โข ฆนฺเต พุทฺธานํ ภควนฺตานํ พุทฺหมจฺริยํ น จิริญฺจิติกํ อโหสิ ? กตเมสฺสานํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ พุทฺหมจฺริยํ จิริญฺจิติกํ อโหสิ”ติ.

²³ ฉ. ม. ปณฺณเปสฺสามาติ

²⁴ ฉ. ม. อ. ชุทฺททมฺหุ

²⁵ ฉ. ม. ปจฺวินิสฺสิตา(แก้เป็น ปจฺวินิสฺสิตา)

²⁶ ฉ. ม. [] เอตฺถนฺตเร ปาสา นตฺถิ

²⁷ สารีปฺตฺตสฺส(แก้เป็น สารีปฺตฺตสฺส)

²⁸ สายนฺุหสมยํ(แก้เป็น สายนฺุหสมยํ)

“ภควโต จ สารีปุตต วิปัสสิสฺส ภควโต จ สีขิสฺส ภควโต จ เวสสภุสฺส พุทฺทมจฺริยํ น จิรญฺจิติกํ อโหสิ. ภควโต จ สารีปุตต กกุสนฺธสฺส ภควโต จ โกณาคมนสฺส²⁹ ภควโต จ กสฺสปสฺส พุทฺทมจฺริยํ จิรญฺจิติกํ อโหสิ”ติ.

[๑๗] “โก นฺุ โข ภาเนเต เหตุ, โก ปจฺจโย, เยน ภควโต จ วิปัสสิสฺส ภควโต จ สีขิสฺส ภควโต จ เวสสภุสฺส พุทฺทมจฺริยํ น จิรญฺจิติกํ อโหสิ”ติ. “ภควา จ สารีปุตต วิปัสสิ ภควา จ สีขี ภควา จ เวสสภุ กิลาสฺโน อเหตุ สวากานํ วิตถาเรน ฌมฺมํ เทเสตุ, อปฺปกณฺจ เนสํ อโหสิ สุตตํ เคยยํ เวยยากรณํ คาถา อุทานํ อิติวุตฺตกํ ชาตกํ อพฺภูตธมฺม³⁰ เวทลลํ; อปฺปณฺณตฺตํ สวากานํ สีกฺขาปทํ; อญฺุทฺธิญฺจํ ปาติโมกฺขํ. เตสํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ อนฺตรธาเนน พุทฺธานุพุทฺธานํ สวากานํ อนฺตรธาเนน เย เต ปจฺจิมมา สวากา นานานามา นานาโคตฺตา นานาชจฺจา นานากุลา ปพฺพชิตา, เต ตํ พุทฺทมจฺริยํ ขิปฺปณฺณเวว อนฺตรธาเปสฺสุ. เสยฺยถาปิ สารีปุตต นานาปุปฺพานิ ผลเก นิภฺขิตฺตานิ สุตเตน อสงฺคหิตานิ, ตานิ วาโต วิกิริติ วิธมฺติ วิทฺธํเสติ. ตํ กิสฺส เหตุ ? ยถา ตํ สุตเตน อสงฺคหิตตฺตา; เอวเมว โข สารีปุตต เตสํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ อนฺตรธาเนน พุทฺธานุพุทฺธานํ สวากานํ อนฺตรธาเนน เย เต ปจฺจิมมา สวากา นานานามา นานาโคตฺตา นานาชจฺจา นานากุลา ปพฺพชิตา, เต ตํ พุทฺทมจฺริยํ ขิปฺปณฺณเวว อนฺตรธาเปสฺสุ.

อภิลาสฺโน³¹ จ เต พุทฺธา³² ภควนฺโต อเหตุ สวาก เจตสา เจโต ปริจฺจ โววทิตฺตุ. ญฺุตปฺพุทฺธิ สารีปุตต เวสสภุ ภควา อรหํ สมมาสมฺพุทฺโธ อณฺณตฺรสมฺมํ ภูสฺนเก วนฺสณฺฑเท สหสฺสํ ภิกฺขุสฺสํมํ เจตสา เจโต ปริจฺจ โววทิตฺติ อญฺุสาสติ “เอวํ วิตฺถกเถถ, มา เอวํ วิตฺถกยิตฺถ; เอวํ มนฺสิกโรถ, มา เอวํ มนฺสากตฺถ; อิทํ ปชฺหถ, อิทํ อุปฺสมฺปชฺช วิหฺรธา’ติ. ธถ โข สารีปุตต ตสฺส ภิกฺขุสฺสหนฺสฺสานิ³³ เวสสภุณา ภควตา อรหฺตา สมมาสมฺพุทฺเธน เอวํ โววทียมานานํ เอวํ อญฺุสาธียมานานํ อญฺุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตานิ วิมุจฺจิสฺสุ. ตตฺร สฺพุํ สารีปุตต ภูสฺนกสฺส วนฺสณฺฑสฺส ภูสฺนกตฺรสมฺมํ โหติ; โย โกจิ อวิตรธาโค ตํ วนฺสณฺฑํ ปวิสฺติ, เยภฺยุเยน โลมานิ หํสนฺติ. อยํ โข สารีปุตต เหตุ, อยํ ปจฺจโย, เยน ภควโต จ วิปัสสิสฺส ภควโต จ สีขิสฺส ภควโต จ เวสสภุสฺส พุทฺทมจฺริยํ น จิรญฺจิติกํ อโหสิ”ติ.

[๒๐] “โก ปน ภาเนเต เหตุ, โก ปจฺจโย, เยน ภควโต จ กกุสนฺธสฺส ภควโต จ โกณาคมนสฺส ภควโต จ กสฺสปสฺส พุทฺทมจฺริยํ จิรญฺจิติกํ อโหสิ”ติ. “ภควา จ สารีปุตต กกุสนฺโธ ภควา จ โกณาคมนโน ภควา จ กสฺสโป อภิลาสฺโน อเหตุ สวากานํ วิตถาเรน ฌมฺมํ เทเสตุ; พหุณฺจ เนสํ อโหสิ สุตตํ เคยยํ เวยยากรณํ คาถา อุทานํ อิติวุตฺตกํ ชาตกํ อพฺภูตธมฺมํ เวทลลํ; ปณฺณตฺตํ สวากานํ สีกฺขาปทํ; อญฺุทฺธิญฺจํ ปาติโมกฺขํ. เตสํ พุทฺธานํ ภควนฺตานํ อนฺตรธาเนน พุทฺธานุพุทฺธานํ สวากานํ อนฺตรธาเนน เย เต ปจฺจิมมา สวากา นานานามา นานาโคตฺตา นานาชจฺจา นานากุลา

²⁹ ฉ. ม. โกณาคมนสฺส(ย้าย อปฺปมฺภูจฺจา ลงมา)

³⁰ ฉ. ม. อพฺภูตธมฺม(ย้าย อปฺปมฺภูจฺจา ลงมา)

³¹ ส. กิลาสฺโน

³² ฉ. ม. ‘พุทฺธา’ ติ อิทํ นตฺถิ

³³ ฉ. ม. ตสฺส ภิกฺขุสฺสหนฺสฺส

ปพพชิตา, เต ตัม พรหมจรรย์ จิรั ทิฆมทธานัน จเปสฺสุ. เสยยถาปี สารีปุตฺต นานาปุปฺพานิ ผลเก
 นิภชิตตานิ สุตฺเตน สุตฺตคหิตตานิ, ตานิ วาโต น วิภริตติ น วิฆมตติ น วิทฺธเสตติ. ตัม กิสฺส เหตุ ? ยถา ตัม
 สุตฺเตน สุตฺตคหิตตตฺตา; เอวเมว โข สารีปุตฺต เตสฺส พุทฺธานัน ภควนฺตานัน อนุตฺตรธานเนน
 พุทฺธานุพุทฺธานัน สาวกานัน อนุตฺตรธานเนน เย เต ปจฺฉิมา สาวกา นานานามา นานาโคตฺตา
 นานาชจฺจา นานากุลา ปพพชิตา, เต ตัม พรหมจรรย์ จิรั ทิฆมทธานัน จเปสฺสุ. อयัม โข สารีปุตฺต เหตุ,
 อयัม ปจฺจโย, เยน ภควโต จ กกุสนฺธสฺส ภควโต จ โภจนาคมนสฺส ภควโต จ กสฺสปสฺส พรหมจรรย์
 จิรัจฺจิติกัม อโหสิ”ติ.

[๒๑] อถ โข อายสฺมา สารีปุตฺโต อญฺญาสาสนา เอกังสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา, เยน ภควา,
 เตนณชฺลี ปณามेतฺวา ภควนฺตัม เอตทโวจ “เอตสฺส ภควา กาโล, เอตสฺส สุตฺต กาโล, ยัม ภควา
 สาวกานัน สิภฺษาปทํ ปญฺญาเปยฺย, อุกฺกทิสฺเสยฺย ปาติโมกฺขํ; ยถยิทํ พรหมจรรย์ อทฺถนียํ อสฺส
 จิรัจฺจิติกนุ”ติ. “อาคเมหิ ตวํ สารีปุตฺต, อาคเมหิ ตวํ สารีปุตฺต; ตถาคโต ว ตตฺถ กาลัง ชานิสฺสตี. น
 ตาว สารีปุตฺต สตฺถา สาวกานัน สิภฺษาปทํ ปญฺญาเปตี,³⁴ อุกฺกทิสฺตี³⁵ ปาติโมกฺขํ, ยาว น อธิเชกฺจฺเจ
 อาสวญฺจฺยานิยา³⁶ ฐมฺมา สัมเม ปาตุภวณฺตี. ยโต จ โข สารีปุตฺต อธิเชกฺจฺเจ อาสวญฺจฺยานิยา ฐมฺมา
 สัมเม ปาตุภวณฺตี; อถ สตฺถา สาวกานัน สิภฺษาปทํ ปญฺญาเปตี อุกฺกทิสฺตี ปาติโมกฺขํ เตสฺสญฺเวย
 อาสวญฺจฺยานิยานัน ฐมฺมานัน ปฏฺิฆาตาย. น ตาว สารีปุตฺต อธิเชกฺจฺเจ อาสวญฺจฺยานิยา ฐมฺมา สัมเม
 ปาตุภวณฺตี, ยาว น สัมโฆ รตฺตญฺญุมหตฺตํ ปตฺโต ไหตี. ยโต จ โข สารีปุตฺต สัมโฆ รตฺตญฺญุมหตฺตํ
 ปตฺโต ไหตี, อถ อธิเชกฺจฺเจ อาสวญฺจฺยานิยา ฐมฺมา สัมเม ปาตุภวณฺตี; อถ สตฺถา สาวกานัน สิภฺษาปทํ
 ปญฺญาเปตี อุกฺกทิสฺตี ปาติโมกฺขํ เตสฺสญฺเวย อาสวญฺจฺยานิยานัน ฐมฺมานัน ปฏฺิฆาตาย. น ตาว
 สารีปุตฺต อธิเชกฺจฺเจ อาสวญฺจฺยานิยา ฐมฺมา สัมเม ปาตุภวณฺตี; ยาว น สัมโฆ เวปฺปุลฺลุมหตฺตํ ปตฺโต ไหตี.
 ยโต จ โข สารีปุตฺต สัมโฆ เวปฺปุลฺลุมหตฺตํ ปตฺโต ไหตี, อถ อธิเชกฺจฺเจ อาสวญฺจฺยานิยา ฐมฺมา สัมเม
 ปาตุภวณฺตี; อถ สตฺถา สาวกานัน สิภฺษาปทํ ปญฺญาเปตี อุกฺกทิสฺตี ปาติโมกฺขํ เตสฺสญฺเวย
 อาสวญฺจฺยานิยานัน ฐมฺมานัน ปฏฺิฆาตาย. น ตาว สารีปุตฺต อธิเชกฺจฺเจ อาสวญฺจฺยานิยา ฐมฺมา สัมเม
 ปาตุภวณฺตี, ยาว น สัมโฆ ลากคฺคฺคมหตฺตํ ปตฺโต ไหตี. ยโต จ โข สารีปุตฺต สัมโฆ ลากคฺคฺคมหตฺตํ
 ปตฺโต ไหตี, อถ อธิเชกฺจฺเจ อาสวญฺจฺยานิยา ฐมฺมา สัมเม ปาตุภวณฺตี; อถ สตฺถา สาวกานัน สิภฺษาปทํ
 ปญฺญาเปตี อุกฺกทิสฺตี ปาติโมกฺขํ เตสฺสญฺเวย อาสวญฺจฺยานิยานัน ฐมฺมานัน ปฏฺิฆาตาย. น ตาว
 สารีปุตฺต อธิเชกฺจฺเจ อาสวญฺจฺยานิยา ฐมฺมา สัมเม ปาตุภวณฺตี, ยาว น สัมโฆ พาทุสฺสจฺจฺมหตฺตํ ปตฺโต
 ไหตี. ยโต จ โข สารีปุตฺต สัมโฆ พาทุสฺสจฺจฺมหตฺตํ ปตฺโต ไหตี, อถ อธิเชกฺจฺเจ อาสวญฺจฺยานิยา ฐมฺมา
 สัมเม ปาตุภวณฺตี; อถ สตฺถา สาวกานัน สิภฺษาปทํ ปญฺญาเปตี อุกฺกทิสฺตี ปาติโมกฺขํ เตสฺสญฺเวย
 อาสวญฺจฺยานิยานัน ฐมฺมานัน ปฏฺิฆาตาย. นิรพฺพุโท หิ สารีปุตฺต ภิกฺขุสฺสัโฆ นิราทีนโว อปคตกาฬโก
 สฺพุโร ปริโยทาโต สาเร ปติญฺจฺจิตฺ; อิมสฺส หิ สารีปุตฺต ปญฺจนุนัน ภิกฺขุสฺสตันนํ โย ปจฺฉิมโก ภิกฺขุ, โส

³⁴ อ. ม. ปญฺญาเปตี(ย้าย อปฺปมฺญา ลงมา)

³⁵ สี่. น อุกฺกทิสฺตี

³⁶ อ. ม. อาสวญฺจฺยานิยา

โสตาปนโน อวินิปาตธมโม นียโต สมโพธิปรายโน”ติ.³⁷

[๒๒] อถ โข ภควา อายสมนตํ อานนทํ อามนฺเตสิ “อาจิณฺณํ โข ปเนตํ อานนท ตถาคตานิ, เยหิ นิมนฺติตา วสฺสํ วสฺนฺติ, น เต อนปฺโลเกตฺวา ชนปทจาริกํ ปกฺกมฺนฺติ; อายามานนฺท เวรณฺชํ พฺราหฺมณํ อปฺโลเกสฺสามา”ติ. “เอวํ ภนฺเต”ติ โข อายสฺมา อานนฺโท ภควโต ปจฺจสฺสเสี. อถ โข ภควา นิวาเสตฺวา ปตฺตจิวฺรมาทาย อายสมตฺตา อานนฺเทน ปจฺจาสมเณน, เยน เวรณฺชสฺส พฺราหฺมณสฺส นิเวสนํ, เตนุสฺสงฺกมิ; อุสฺสงฺกมิตฺวา ปณฺณตฺเต อาสเน นิสฺสีทิ. อถ โข เวรณฺชโ ข พฺราหฺมณ, เยน ภควา, เตนุสฺสงฺกมิ; อุสฺสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาทตฺวา เอกมฺนตํ นิสฺสีทิ; เอกมฺนตํ นิสฺสินฺ โข เวรณฺชํ พฺราหฺมณํ ภควา เอตทโวจ “นิมนฺติตมฺห”³⁸ ตยา พฺราหฺมณ วสฺสํวฺตฺตา,³⁹ อปฺโลเกม ตํ; อิจฺฉาม มยํ ชนปทจาริกํ ปกฺกมิตฺนุ”ติ. “สจฺจํ โภ โคตม นิมนฺติตตฺถ มยา วสฺสํวฺตฺตา; อปิ จ โย เทยฺยธมฺโม, โส น ทินฺโน. ตถจ โข โน อสนฺตํ, โนปิ อทาทุกมฺยตฺตา; ตํ กุเตตฺถ ลพฺภา ? พหุกิจฺจา ฆราวาสา พหุกรณฺียา; อธิวาเสตฺ เม ภวํ โคตโม สฺวาตนาถ ภาตํ สทฺธิ ภิกฺขุสฺสฺเมนา”ติ. อธิวาเสสิ ภควา ตฺถนฺทึภาเว. อถ โข ภควา เวรณฺชํ พฺราหฺมณํ ธมฺมียา กถาย สนฺทสฺเสตฺวา สมาทเปตฺวา สมฺมุเตเชตฺวา สมฺปหํเสตฺวา อุกฺกจาयाสนา ปกฺกามิ. อถ โข เวรณฺชโ ข พฺราหฺมณ ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน สเก นิเวสเน ปณฺีตํ ชาทนียํ โภชนียํ ปฏฺิยาทาเปตฺวา ภควโต กาลํ อารोจาเปสิ “กาโล โภ โคตม; นิฏฺิจิตํ ภาตฺตนุ”ติ.

[๒๓] อถ โข ภควา ปุพฺพณฺุสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจิวฺรมาทาย, เยน เวรณฺชสฺส พฺราหฺมณสฺส นิเวสนํ, เตนุสฺสงฺกมิ; อุสฺสงฺกมิตฺวา ปณฺณตฺเต อาสเน นิสฺสีทิ สทฺธิ ภิกฺขุสฺสฺเม. อถ โข เวรณฺชโ ข พฺราหฺมณ พุทฺธปฺปมฺุชํ ภิกฺขุสฺสํ ปณฺีเตน ชาทนีเยน โภชนีเยน สหตฺถา สนฺตปฺเปตฺวา สมฺปวาเรตฺวา ภควนฺตํ ภูตฺตาวี อนีตปตฺตปาณี ติจิวฺเรน อจฺฉาทฺสิ, เอกเมกญฺจ ภิกฺขุํ เอกเมเกน ทฺสฺสยฺเคน อจฺฉาทฺสิ. อถ โข ภควา เวรณฺชํ พฺราหฺมณํ ธมฺมียา กถาย สนฺทสฺเสตฺวา สมาทเปตฺวา สมฺมุเตเชตฺวา สมฺปหํเสตฺวา อุกฺกจาयाสนา ปกฺกามิ. อถ โข ภควา เวรณฺชาयํ ยถาภิรฺนตํ วิหริตฺวา อนฺุคฺมม โสเรยฺยํ สฺงกสฺสํ กณฺณกฺุชฺชํ, เยน ปยาคปฺติฏฺุจानํ, เตนุสฺสงฺกมิ; อุสฺสงฺกมิตฺวา ปยาคปฺติฏฺุจานเ คฺงคํ นทึ อุตฺตริตฺวา, เยน พาราณสี, ตทวสฺริ. อถ โข ภควา พาราณสียํ ยถาภิรฺนตํ วิหริตฺวา, เยน เวสาลี, เตน จาริกํ ปกฺกามิ. อนฺุพฺพเพน จาริกํ จรฺมาโน, เยน เวสาลี, ตทวสฺริ. ตตร สฺุทํ ภควา เวสาลียํ วิหริติ มหาเวเน กฺุฎฺุฏาคารสาลาณฺติ.

เวรณฺชภาณวารो นิฏฺุจิตํ⁴⁰

³⁷ ฉ. สมโพธิปรายโณติ(ย้าย อปฺปมฺุจฺจา ลงมา)

³⁸ ก. นิมนฺติตมฺหา

³⁹ ฉ. วสฺสํวฺตฺตา(ย้าย อปฺปมฺุจฺจา ลงมา)

⁴⁰ ก. เวรณฺชภาณวารํ นิฏฺุจิตํ

๑. ปาราชิกกณฺฑ

ปรมปาราชิก สุทินนภาณวาร

[๒๔] เตน ไช ปน สมเยน เวสาลียา อวิทุเร กลนฺทคาโม⁴¹ โหติ;⁴² ตตฺถ สุทินฺโน นาม กลนฺทปฺตุโต⁴³ เสฏฺฐิปฺตุโต โหติ. อถ ไช สุทินฺโน กลนฺทปฺตุโต สมพฺหุเลหิ สหายเกหิ สทฺธี เวสาลี อคฺมาสิ เกนจิวทว กรณียเณ. เตน ไช ปน สมเยน ภควา มหติยา ปริสาย ปริวุโต ฌมฺมํ เทเสนฺโต นิสินฺโน โหติ. อทฺทสา⁴⁴ ไช สุทินฺโน กลนฺทปฺตุโต ภควนฺตํ มหติยา ปริสาย ปริวุตํ ฌมฺมํ เทเสนฺตํ นิสินฺนํ; ทิสฺวานสฺส เอตทโหสิ “ยณฺฺนนาหํปี ฌมฺมํ สฺเณยยนฺ”ติ. อถ ไช สุทินฺโน กลนฺทปฺตุโต, เยน สา ปริสา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เอกมฺนตํ นิสิตฺติ; เอกมฺนตํ นิสินฺนสฺส ไช สุทินฺนสฺส กลนฺทปฺตุตสฺส เอตทโหสิ “ยถา ยถา ไช อหํ ภควตา ฌมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, นยิทํ สฺกฺรํ อคฺารํ อชฺฐมาวสตา เอกนฺตปริปฺุณฺณํ เอกนฺตปริสฺุทฺธํ สงฺขลิตฺตํ พุรฺหมจฺริยํ จริตฺตํ; ยณฺฺนนาหํ เกสมสฺสํ โอิหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคฺารสฺมา อนคฺาริยํ ปพฺพเชยฺยนฺ”ติ. อถ ไช สา ปริสา ภควตา ฌมฺมียา กถาย สนฺทสฺสิตา สฺมาทปิตา สฺมุตฺเตชิตา สฺมปหฺสิตา อญฺฺจายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณฺ กตฺวา ปกฺกามิ.

[๒๕] อถ ไช สุทินฺโน กลนฺทปฺตุโต อจิรวุจฺจิตาย ปริสาย, เยน ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสิตฺติ; เอกมฺนตํ นิสินฺโน ไช สุทินฺโน กลนฺทปฺตุโต ภควนฺตํ เอตทโวจ “ยถา ยถาหํ ภาฺนเต ภควตา ฌมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, นยิทํ สฺกฺรํ อคฺารํ อชฺฐมาวสตา เอกนฺตปริปฺุณฺณํ เอกนฺตปริสฺุทฺธํ สงฺขลิตฺตํ พุรฺหมจฺริยํ จริตฺตํ; อิจฺฉามหํ ภาฺนเต เกสมสฺสํ โอิหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคฺารสฺมา อนคฺาริยํ ปพฺพชิตฺตํ; ปพฺพชาเชตฺมํ ภควา”ติ. “อนฺุณฺณาโตสิ ปน ตวํ สุทินฺน มาตาปิตฺุหิ อคฺารสฺมา อนคฺาริยํ ปพฺพชฺชายา”ติ. “น ไช อหํ ภาฺนเต อนฺุณฺณาโต มาตาปิตฺุหิ อคฺารสฺมา อนคฺาริยํ ปพฺพชฺชายา”ติ. “น ไช สุทินฺน ตถาคตา อนฺุณฺณาตํ มาตาปิตฺุหิ ปฺุตตํ ปพฺพชาเชนฺตี”ติ. “โสหํ ภาฺนเต ตถา กริสฺสามิ, ยถา มํ มาตาปิตโร อนฺุชานิสฺสนฺติ อคฺารสฺมา อนคฺาริยํ ปพฺพชฺชายา”ติ.⁴⁵

[๒๖] อถ ไช สุทินฺโน กลนฺทปฺตุโต เวสาลียํ ตํ กรณียํ ตีเรตฺวา, เยน กลนฺทคาโม, เยน มาตาปิตโร, เตนฺอุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา มาตาปิตโร เอตทโวจ “อมฺม ตาตา⁴⁶ ยถา ยถาหํ ภควตา ฌมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, นยิทํ สฺกฺรํ อคฺารํ อชฺฐมาวสตา เอกนฺตปริปฺุณฺณํ เอกนฺตปริสฺุทฺธํ สงฺขลิตฺตํ พุรฺหมจฺริยํ จริตฺตํ; อิจฺฉามหํ เกสมสฺสํ โอิหาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคฺารสฺมา

⁴¹ อ. กลนฺทคาโม นาม

⁴² ฉ. กลนฺทาโม นาม อตฺถิ

⁴³ อ. กลนฺทกปฺตุโต

⁴⁴ ฉ. อทฺทส(ย้าย อุปปมฺุจฺจา ลงมา)

⁴⁵ อิตฺ ปรี กตฺถจ “อถ ไช สุทินฺโน กลนฺทปฺตุโต ภควโต ภาสิตํ อภินฺนทิตฺวา อญฺฺจายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณฺ กตฺวา ปกฺกามิ”ติ ทิสฺสติ

⁴⁶ ฉ. อมฺมตาตา

อนคาริย์ ปพพชิตฺ; อนุชานาถ มํ อคารสฺมา อนคาริย์ ปพพชฺชายา”ติ. เอวํ วุตฺเต, สฺวทฺธิโนสฺส กลนฺทปฺตฺตสฺส มาตาปิตโร สฺวทฺธินํ กลนฺทปฺตฺตํ เอตทวโจ “ตฺวํ ไชสิ ตาต สฺวทฺธิน อมฺหากํ เอกปฺตฺตโก ปิโย มนาโป สฺวเชชิตฺ สฺวชฺปริหโต; น ตฺวํ ตาต สฺวทฺธิน กิณฺจิทฺ ทุคฺคสฺส ชานาสฺสิ; มรณฺเนปิ มยฺนฺเต อกามกา วินา ภวิสฺสาม; กิํ ปน มยํ ตํ ชีวฺนฺตํ อนุชานิสฺสาม อคารสฺมา อนคาริย์ ปพพชฺชายา”ติ. ทฺตฺติยมฺปิ ไช สฺวทฺธิโน กลนฺทปฺตฺโต มาตาปิตโร เอตทวโจ “อมฺม ตาตา ยถา ยถาหํ ภควตา ฐมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, นยิทํ สฺกํ อคารํ อชฺฌมาวสตา เอกนฺตปริปุณฺณํ เอกนฺตปริสุทฺธํ สงฺขลิตฺ พฺรหฺมจฺริยํ จริตฺ; อิจฺฉามหํ เกสฺมสฺสํ โอบาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริย์ ปพพชิตฺ; อนุชานาถ มํ อคารสฺมา อนคาริย์ ปพพชฺชายา”ติ. ทฺตฺติยมฺปิ ไช สฺวทฺธิโนสฺส กลนฺทปฺตฺตสฺส มาตาปิตโร สฺวทฺธินํ กลนฺทปฺตฺตํ เอตทวโจ “ตฺวํ ไชสิ ตาต สฺวทฺธิน อมฺหากํ เอกปฺตฺตโก ปิโย มนาโป สฺวเชชิตฺ สฺวชฺปริหโต; น ตฺวํ ตาต สฺวทฺธิน กิณฺจิทฺ ทุคฺคสฺส ชานาสฺสิ; มรณฺเนปิ มยฺนฺเต อกามกา วินา ภวิสฺสาม; กิํ ปน มยํ ตํ ชีวฺนฺตํ อนุชานิสฺสาม อคารสฺมา อนคาริย์ ปพพชฺชายา”ติ. ทฺตฺติยมฺปิ ไช สฺวทฺธิโน กลนฺทปฺตฺโต มาตาปิตโร เอตทวโจ “อมฺม ตาตา ยถา ยถาหํ ภควตา ฐมฺมํ เทสิตํ อาชานามิ, นยิทํ สฺกํ อคารํ อชฺฌมาวสตา เอกนฺตปริปุณฺณํ เอกนฺตปริสุทฺธํ สงฺขลิตฺ พฺรหฺมจฺริยํ จริตฺ; อิจฺฉามหํ เกสฺมสฺสํ โอบาเรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริย์ ปพพชิตฺ; อนุชานาถ มํ อคารสฺมา อนคาริย์ ปพพชฺชายา”ติ. ทฺตฺติยมฺปิ ไช สฺวทฺธิโนสฺส กลนฺทปฺตฺตสฺส มาตาปิตโร สฺวทฺธินํ กลนฺทปฺตฺตํ เอตทวโจ “ตฺวํ ไชสิ ตาต สฺวทฺธิน อมฺหากํ เอกปฺตฺตโก ปิโย มนาโป สฺวเชชิตฺ สฺวชฺปริหโต; น ตฺวํ ตาต สฺวทฺธิน กิณฺจิทฺ ทุคฺคสฺส ชานาสฺสิ; มรณฺเนปิ มยฺนฺเต อกามกา วินา ภวิสฺสาม; กิํ ปน มยํ ตํ ชีวฺนฺตํ อนุชานิสฺสาม อคารสฺมา อนคาริย์ ปพพชฺชายา”ติ.

[๒๗] อถ ไช สฺวทฺธิโน กลนฺทปฺตฺโต “น มํ มาตาปิตโร อนุชานนฺติ อคารสฺมา อนคาริย์ ปพพชฺชายา”ติ ตตฺถเอว อนนฺตรหิตาย ภูมียา นิปฺชฺชติ “อิธฺเว เม มรณํ ภวิสฺสตี, ปพพชฺชา วา”ติ. อถ ไช สฺวทฺธิโน กลนฺทปฺตฺโต เอกํปี ภตฺตํ น ภฺวตฺติ, เทวปี ภตฺตานิ น ภฺวตฺติ, ตีณฺปิ ภตฺตานิ น ภฺวตฺติ, จตฺตาริปี ภตฺตานิ น ภฺวตฺติ, ปญฺจปี ภตฺตานิ น ภฺวตฺติ, ฉปี ภตฺตานิ น ภฺวตฺติ, สตฺตปี ภตฺตานิ น ภฺวตฺติ.

[๒๘] อถ ไช สฺวทฺธิโนสฺส กลนฺทปฺตฺตสฺส มาตาปิตโร สฺวทฺธินํ กลนฺทปฺตฺตํ เอตทวโจ “ตฺวํ ไชสิ ตาต สฺวทฺธิน อมฺหากํ เอกปฺตฺตโก ปิโย มนาโป สฺวเชชิตฺ สฺวชฺปริหโต; น ตฺวํ ตาต สฺวทฺธิน กิณฺจิทฺ ทุคฺคสฺส ชานาสฺสิ; มรณฺเนปิ มยฺนฺเต อกามกา วินา ภวิสฺสาม; กิํ ปน มยํ ตํ ชีวฺนฺตํ อนุชานิสฺสาม อคารสฺมา อนคาริย์ ปพพชฺชายา ? อญฺเฐหิ ตาต สฺวทฺธิน ภฺวตฺติ จ ปีว จ ปริจาเรหิ จ; ภฺวตฺติ น ตํ มยํ อนุชานาม อคารสฺมา อนคาริย์ ปพพชฺชายา”ติ. เอวํ วุตฺเต, สฺวทฺธิโน กลนฺทปฺตฺโต ตฺถนฺทึ อโหสิ. ทฺตฺติยมฺปิ ไช ๗เป๗ ทฺตฺติยมฺปิ ไช สฺวทฺธิโนสฺส กลนฺทปฺตฺตสฺส มาตาปิตโร สฺวทฺธินํ กลนฺทปฺตฺตํ เอตทวโจ “ตฺวํ ไชสิ ตาต สฺวทฺธิน อมฺหากํ เอกปฺตฺตโก ปิโย มนาโป สฺวเชชิตฺ สฺวชฺปริหโต; น ตฺวํ ตาต สฺวทฺธิน กิณฺจิทฺ ทุคฺคสฺส ชานาสฺสิ; มรณฺเนปิ มยฺนฺเต อกามกา วินา ภวิสฺสาม; กิํ ปน มยํ ตํ ชีวฺนฺตํ อนุชานิสฺสาม อคารสฺมา อนคาริย์ ปพพชฺชายา ? อญฺเฐหิ ตาต สฺวทฺธิน, ภฺวตฺติ จ ปีว จ ปริจาเรหิ จ; ภฺวตฺติ น ตํ

อุณฺณ ปคฺคเหณ ยาเปตฺติ. อถ โข อายสฺมโต สุตินฺนสฺส เอตทโหสิ “เอตฺรหิ โข วชฺซี ทุพฺพิกา ทวีหิติกา เสตฺถจิกา สลาการุตฺตา, น สุกฺรา อุณฺณ ปคฺคเหณ ยาเปตฺติ; พหุ โข ปน เม เวสาลียํ ภาตกา⁵⁰ อฑฺฐมา มหฺทฺธนา มหาโกคา ปหฺตชาตฺตฺรปรชฺธา ปหฺตวิตฺตฺตฺรปรชฺธา ปหฺตชนนฺธณฺธา; ยนฺนุนาหํ ภาตเก⁵¹ อุปฺนิสฺสาย วิหเรยฺยํ; ภาตกาปี⁵² มํ นิสฺสาย ทานานิ ทสฺสนฺติ, ปุณฺณานิ กริสฺสนฺติ; ภิกฺขุ จ ลาภํ ลจฺจนฺติ; อหฺนฺจ ปิณฺฑกฺเณ น กิลฺมิสฺสามิ”ติ. อถ โข อายสฺมา สุตินฺโน เสนาสนํ สํสาเมตฺวา ปตฺตจิวฺรมาทาย, เยน เวสาลี, เตน ปกฺกามิ; อญฺปุพฺเพน จาริกํ จรฺมาโน⁵³, เยน เวสาลี, ตทวสฺริ. ตตฺร สฺมํ อายสฺมา สุตินฺโน เวสาลียํ วิหฺรติ มหาวเน กุฎฺฐาคารสาลาเย. อสฺสึสฺสึ โข อายสฺมโต สุตินฺนสฺส ภาตกา “สุตินฺโน กิร กลนฺทปฺตฺโต เวสาลี อญฺปุปฺตฺโต”ติ. เต อายสฺมโต สุตินฺนสฺส สฺมฺจิมตฺเต ธาลิปาเก ภาตฺตาทิหารํ อภิหฺริสฺส. อถ โข อายสฺมา สุตินฺโน เต สฺมฺจิมตฺเต ธาลิปาเก ภิกฺขุณํ วิสฺสชฺเชตฺวา ปุพฺพณฺหสมฺมํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจิวฺรมาทาย กลนฺทคามาํ ปิณฺฑทาย ปาวิสิ. กลนฺทคามา สฺปทานํ ปิณฺฑทาย จรฺมาโน, เยน สกปิตฺตํ นิเวสนํ, เตนฺอุปฺสงฺกมิ.

[๓๑] เตน โข ปน สฺมเยน อายสฺมโต สุตินฺนสฺส ภาตฺตาทิสฺสึ อภิโหสิ กุมฺมาลํ อญฺปุพฺเพน โหติ. อถ โข อายสฺมา สุตินฺโน ตํ ภาตฺตาทิสฺสึ เอตทโหจ “สเจ ตํ ภคินิ อญฺปุพฺเพน ยมฺมํ, อธิ เม ปตฺเต อากิรา”ติ. อถ โข อายสฺมโต สุตินฺนสฺส ภาตฺตาทิสฺสึ ตํ อภิโหสิ กุมฺมาลํ อายสฺมโต สุตินฺนสฺส ปตฺเต อากิรณฺติ หตฺถานญฺจ ปาทานญฺจ สรฺสฺส จ นิमितฺตํ อคฺคเหสิ. อถ โข อายสฺมโต สุตินฺนสฺส ภาตฺตาทิสฺสึ, เยนายสฺมโต สุตินฺนสฺส มาตา, เตนฺอุปฺสงฺกมิ; อุปฺสงฺกมิตฺวา อายสฺมโต สุตินฺนสฺส มาตฺรํ เอตทโหจ “ยคฺเขยฺเย ชาเนยฺยาสิ; อยฺยปฺตฺโต สุตินฺโน อญฺปุปฺตฺโต”ติ. “สเจ เช ตวํ สจฺจํ ภณฺสิ, อทาสี ตํ กโรมิ”ติ.

[๓๒] เตน โข ปน สฺมเยน อายสฺมา สุตินฺโน ตํ อภิโหสิ กุมฺมาลํ อญฺปุพฺเพน กุฏฺฐมฺมูลํ⁵⁴ นิสฺสาย ปริภุชฺชติ. ปีตาปี โข อายสฺมโต สุตินฺนสฺส กมฺมมฺนฺตา อาคจฺจนฺโต อทฺทส อายสฺมมฺนฺตํ สุตินฺนํ ตํ อภิโหสิ กุมฺมาลํ อญฺปุพฺเพน กุฏฺฐมฺมูลํ^๕ นิสฺสาย ปริภุชฺชนฺตํ; ทิสฺวาน, เยนายสฺมา สุตินฺโน, เตนฺอุปฺสงฺกมิ; อุปฺสงฺกมิตฺวา อายสฺมมฺนฺตํ สุตินฺนํ เอตทโหจ “อตฺถิ นาม ตาต สุตินฺน อภิโหสิ กุมฺมาลํ ปริภุชฺชิสฺสึ ? นนุ⁵⁵ นาม ตาต สุตินฺน สกเคหิ⁵⁶ คนฺตพฺพน”ติ. “อคฺมิห⁵⁷ โข

⁵⁰ ฉ. ม. ภาตตี

⁵¹ ก. ภาตกานํ ฉ. ม. ภาตตี

⁵² ฉ. ม. ภาตตี

⁵³ ฉ. ‘จาริกํ จรฺมาโน’ ติ อิทํ นตฺถิ

⁵⁴ ฉ. กุฎฺฐมฺมูลํ

⁵⁵ ฉ. ม. นนุ นาม

⁵⁶ อี. ฉ. ม. สกํ เคหิ

⁵⁷ ส. อคฺมมฺหา

ปุราณทูตียิกาย เมถุน ฌมโม ปฏิวเสวโต; ตสฺส มยหิ อวฺวโส อหุทเว กุกฺกัจจํ อหุ วิปฺปฏิสวโร
 “อลภา วต เม, น วต เม ลภา; ทูลลทฺธํ วต เม, น วต เม สฺลทฺธํ, โยหิ เอวํ สุวากฺขาเต ฌมมวินเย
 ปพฺพชิตฺวา นาสกฺขี ยาวชฺฉิํ ปริปฺปณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจฺริยํ จริตฺนุ”ติ. “อลํ หิ เต อวฺวโส สฺทินฺน
 กุกฺกัจจาย, อลํ วิปฺปฏิสวราย, ยํ ตวํ เอวํ สุวากฺขาเต ฌมมวินเย ปพฺพชิตฺวา น สกฺขิสฺสสิ ยาวชฺฉิํ
 ปริปฺปณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจฺริยํ จริตฺ. นนฺ อวฺวโส ภควตา อนเอกปริยาเยน วิรคคาย ฌมโม เทสิโต, โน
 สรคคาย; วิสฺโยคคาย ฌมโม เทสิโต, โน สโยคคาย; อนฺุปาทานาย ฌมโม เทสิโต, โน สอฺุปาทานาย ?
 ตตถ นาม ตวํ อวฺวโส ภควตา วิรคคาย ฌมเม เทสิเต สรคคาย เจเตสฺสสิ, วิสฺโยคคาย ฌมเม เทสิเต
 สโยคคาย เจเตสฺสสิ, อนฺุปาทานาย ฌมเม เทสิเต สอฺุปาทานาย เจเตสฺสสิ. นนฺ อวฺวโส ภควตา
 อนเอกปริยาเยน ราควิรคคาย ฌมโม เทสิโต, มทนิมมทนาย ปิปาสนวินยาย อลยสมฺมุคฺฆาตาย
 วฏฺฐุปฺจเจทาย ตณฺหุขยาย⁷⁰ วิรคคาย นิโรธาย นิพฺพานาย ฌมโม เทสิโต ? นนฺ อวฺวโส ภควตา
 อนเอกปริยาเยน กามานํ ปหานํ อกฺขาตํ, กามสฺสณฺณานํ ปริณฺณวา อกฺขาตา, กามปิปาสนานํ
 ปฏิวินโย อกฺขาโต, กามวิตกฺกานํ สมฺมุคฺฆาโต อกฺขาโต, กามปริพฺพาหานํ วุสฺสโม อกฺขาโต ? เนตํ
 อวฺวโส อปฺปสนฺนนานํ วา ปสทาทย ปสนฺนนานํ วา ภยโยภาวาย; อถ ขเวตํ อวฺวโส
 อปฺปสนฺนนานญฺเจว อปฺปสทาทย ปสนฺนนานญฺจ เอกจฺจานํ อญฺญตตตยา”ติ.

[๓๗] อถ โข เต ภิกฺขุ อายสมฺมุตํ สฺทินฺนํ อนเอกปริยาเยน วิครหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ
 อวโรเจสฺสุ. อถ โข ภควา เอตสมฺมํ นิทานเ เอตสมฺมํ ปกรเณ ภิกฺขุสฺสํ สฺนฺนิปาตาเปตฺวา อายสมฺมุตํ
 สฺทินฺนํ ปฏิวฺจฺฉิ “สจฺจํ กิร ตวํ สฺทินฺนํ ปุราณทูตียิกาย เมถุน ฌมมํ ปฏิวเสวตี”ติ.⁷¹ “สจฺจํ ภควา”ติ.
 วิครหิ พุทฺโธ ภควา “อนนฺุจฉวิกํ โมฆปฺุริส อนนฺุโลมิกํ อปฺปฏิวฺรูป อสฺสามณฺกํ อกฺปฺปิยํ อกรณฺียํ; กถํ
 หิ นาม ตวํ โมฆปฺุริส เอวํ สุวากฺขาเต ฌมมวินเย ปพฺพชิตฺวา น สกฺขิสฺสสิ ยาวชฺฉิํ ปริปฺปณฺณํ ปริสุทฺธํ
 พฺรหฺมจฺริยํ จริตฺ ? นนฺ มยา โมฆปฺุริส อนเอกปริยาเยน วิรคคาย ฌมโม เทสิโต, โน สรคคาย;
 วิสฺโยคคาย ฌมโม เทสิโต, โน สโยคคาย; อนฺุปาทานาย ฌมโม เทสิโต, โน สอฺุปาทานาย ? ตตถ นาม
 ตวํ โมฆปฺุริส มยา วิรคคาย ฌมเม เทสิเต สรคคาย เจเตสฺสสิ, วิสฺโยคคาย ฌมเม เทสิเต สโยคคาย เจ
 เตสฺสสิ, อนฺุปาทานาย ฌมเม เทสิเต สอฺุปาทานาย เจเตสฺสสิ. นนฺ มยา โมฆปฺุริส อนเอกปริยาเยน
 ราควิรคคาย ฌมโม เทสิโต, มทนิมมทนาย ปิปาสนวินยาย อลยสมฺมุคฺฆาตาย วฏฺฐุปฺจเจทาย
 ตณฺหุขยาย วิรคคาย นิโรธาย นิพฺพานาย ฌมโม เทสิโต ? นนฺ มยา โมฆปฺุริส อนเอกปริยาเยน
 กามานํ ปหานํ อกฺขาตํ, กามสฺสณฺณานํ ปริณฺณวา อกฺขาตา, กามปิปาสนานํ ปฏิวินโย อกฺขาโต,
 กามวิตกฺกานํ สมฺมุคฺฆาโต อกฺขาโต, กามปริพฺพาหานํ วุสฺสโม อกฺขาโต ? วรรณเต โมฆปฺุริส
 อาสีวิสฺสส⁷² ไมรวิสฺสส มฺุเข องฺคชาตํ ปกฺขิตตํ, น ตเวว มาตฺุคคามสฺส องฺคชาเต องฺคชาตํ ปกฺขิตตํ.
 วรรณเต โมฆปฺุริส กณฺหสฺปฺุสส มฺุเข องฺคชาตํ ปกฺขิตตํ, น ตเวว มาตฺุคคามสฺส องฺคชาเต องฺคชาตํ

⁷⁰ อ. ตณฺหุขยาย

⁷¹ อ. ม. ปฏิวเสวตี

⁷² อ. ม. อาสีวิสฺสส

ปกฺขิตตํ. วรฺนเต โมฆปุริส อํคารกาสุยา อาทิตตาย สมฺปชฺชลิตาย สฺชิตฺติภูตตาย⁷³ อํคชาตํ
ปกฺขิตตํ, น ตเวว มาตฺตุคามสฺส อํคชาเต อํคชาตํ ปกฺขิตตํ. ตํ กิสฺส เหตุ ? ตโตนิทานํ หิ โมฆปุริส
มรณํ วา นิคฺจฺเจยฺย มรณมตฺตํ วา ทุกฺขํ, น ตเวว ตปฺปจฺจยา กายสฺส เภทา ปรี มรณา อปายํ
ทุกฺคตี วินิปาตํ นิรยํ อูปปชฺชเยยฺย อิตฺตนิทานญจ โข โมฆปุริส กายสฺส เภทา ปรีมรณา อปายํ
ทุกฺคตี วินิปาตํ นิรยํ อูปปชฺชเยยฺย. ตตฺถ นาม ตวํ โมฆปุริส ยํ ตวํ อสทฺธมฺมํ คามธมฺมํ วสฺลธมฺมํ
ทฺฐุสฺสลํ โอทกนฺตํ รัหฺสฺสํ ทฺวยํทฺวยสมฺปาตตี สมฺปาชฺชิสฺสสิ. พฺหุํ โข ตวํ โมฆปุริส อํคฺชลานํ
ธมฺมานํ อาทิกตฺตา ปุพฺพกโม. เนตํ โมฆปุริส อปฺปสฺนฺนํ วา ปสฺสาทาย ปสฺนฺนํ วา
ภฺยโยภาวาย; อถ เขวตํ โมฆปุริส อปฺปสฺนฺนํญจ อปฺปสฺสาทาย ปสฺนฺนํญจ เอกจฺจํ
อณฺณตฺตตายา”ติ.

อถ โข ภควา อายสฺมนตํ สฺุทฺธินํ อเนกปริยาเยน วิครหิตฺวา ทฺุพฺพรตฺตาย ทฺุปฺโปสฺตตาย
มฺหิจฺจตฺตาย อสนฺตฺตฺตตาย⁷⁴ สํคณฺิกาย โทสชฺชสฺส อวณฺณํ ภาสิตฺวา อเนกปริยาเยน สฺุภรตฺตาย
สฺุปฺโปสฺตตาย อปฺปจฺจสฺส สนฺตฺตฺตสฺส สลฺเลขสฺส ฐตฺสฺส ปาสาทิกสฺส อปฺปจฺจสฺส วิริยารมฺภสฺส⁷⁵ วณฺณํ
ภาสิตฺวา ภิกฺขุํ ตทฺนุจฺจวิํ ตทฺนุโลมิํ ฐมฺมี กถํ กตฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ “เตนฺหิ ภิกฺขเว ภิกฺขุํ
สิทฺธาปทํ ปณฺณเวปสฺสํ ทส อตฺถวเส ปฏฺิจจ สํฆสฺสจฺจตฺตาย สํฆฆาตฺตตาย ทฺุมมฺกฺกนํ ปุคฺคฺลนํ
นิคฺคฺหาย, เปสฺลนํ ภิกฺขุํ ฆาตฺตฺวาราย, ทฺุจฺจธมฺมิกานํ อาสวํ สํวราย, สมฺปฺรํยิกานํ อาสวํ
ปฏฺิจฺจตฺตาย, อปฺปสฺนฺนํ ปสฺสาทาย, ปสฺนฺนํ ภฺยโยภาวาย, สทฺธมฺมฺภฺยโยภาวาย, วินฺยานุคฺคฺหาย.
เอวญจ ปน ภิกฺขเว อิมํ สิทฺธาปทํ อฺุทฺธิเสยฺยถ

“โย ปน ภิกฺขุ เมถุนํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจเวยฺย, ปาราสฺมิโก โหติ อสฺวาโส”ติ.

เอวญจิทํ ภควตา ภิกฺขุํ สิทฺธาปทํ ปณฺณตตํ โหติ.

**สฺุทฺธินภาณวํ นิฏฺิจตํ
มกฺกฏฺิวตฺถ**

[๔๐] เตน โข ปน สมเยน อณฺณตโร ภิกฺขุ เวสาลิยํ มหาเวเน มกฺกฏฺี อามิเสน
อฺุปลเวปตฺวา ตสฺสา เมถุนํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจเวตฺติ. อถ โข โส ภิกฺขุ ปุพฺพทฺนฺสสมยํ นิเวเสตฺวา
ปตฺตจฺจวมาทาย เวสาลี ปิณฺฑทาย ปาวิสิ. เตน โข ปน สมเยน สมพฺพลา ภิกฺขุ เสนาสนจฺจริกํ
อาหิณฺฑทฺนฺตา, เยน ตสฺส ภิกฺขุโน วิหาโร, เตนฺอุปสงฺกมฺีสุ. อทฺทส โข สว มกฺกฏฺี เต ภิกฺขุ ทฺุรโต
ว อคฺคจฺจนฺเต; ทิสฺวาน, เยน เต ภิกฺขุ, เตนฺอุปสงฺกมฺิ; อฺุอุปสงฺกมิตฺวา เตสํ ภิกฺขุํ ปุโรโต กฏฺีปี จาเลสิ,
อฺุอุปปี จาเลสิ, กฏฺีปี โอทฺุทฺธิ, นิमितฺตปี อกาลสิ. อถ โข เตสํ ภิกฺขุํ เอตทฺุโหสิ “นิสฺสํสยํ โข โส ภิกฺขุ
อิมิสฺสา มกฺกฏฺีย เมถุนํ ฐมฺมํ ปฏฺิจฺจเวตฺติ”ติ เอกมฺนตํ นิสฺสํสยํ. อถ โข โส ภิกฺขุ เวสาลิยํ ปิณฺฑทาย
จริตฺวา ปิณฺฑทปาทํ อาทาย ปฏฺิจฺจกมฺิ.

[๔๑] อถ โข สว มกฺกฏฺี, เยน โส ภิกฺขุ, เตนฺอุปสงฺกมฺิ. อถ โข โส ภิกฺขุ ตํ ปิณฺฑทปาทํ

⁷³ ส. สฺุชฺชิตฺติภูตตาย

⁷⁴ ฉ. ม. อสนฺตฺตฺตจฺจตฺตาย

⁷⁵ ฉ. ม. วิริยารมฺภสฺส

เอกเทศ ภูษิตวา เอกเทศ ตสสา มกุกฎิยา อทาสี. อถ โข สา มกุกฎิ ตํ ปิณฑปาตํ⁷⁶ ภูษิตวา ตสส ภิกขุโน กฏิ โอททิติ. อถ โข โส ภิกขุ ตสสา มกุกฎิยา เมถุนํ ฌมมํ ปฏิสเสวตี. อถ โข เต ภิกขุ ตํ ภิกขุ เอตทโวจํ “นनु อวฺโส ภควตา สิณฑาปทํ ปณฺณตตํ ? กิสฺส ตวํ อวฺโส อิมิสฺสา⁷⁷ มกุกฎิยา เมถุนํ ฌมมํ ปฏิสเสวตี”ติ. “สจจํ อวฺโส ภควตา สิณฑาปทํ ปณฺณตตํ; ตถจ โข มนุสฺสิตฺติยา, โน ติรจฺจณคตยา”ติ. “นनु อวฺโส ตเถว ตํ โหตี ? อนนฺจจวีกํ อวฺโส อนนฺโลมิกํ อปฺปฏิรูปํ อสฺสามณํ อกปฺปิยํ อกรณียํ; กถํ หิ นาม ตวํ อวฺโส เอวํ สุวากฺขาเต ฌมมวินเย ปพฺพชิตฺวา น สกฺขิสฺสสิ ยาวชิวํ ปริปฺณณํ ปริสุทฺธํ พุรหฺมจริยํ จริตฺ ? นनु อวฺโส ภควตา อเนกปริยาเยน วิราคาย ฌมฺโม เทสิโต, โน สรคาย; ฌเปย กามปริพาหานํ วุปลโม อกฺขาโต ? เนตํ อวฺโส อปฺปสนฺนํ วา ปสาทาย ปสนฺนํ วา ภิยโยภาวาย; อถ เขวตํ อวฺโส อปฺปสนฺนํ อญฺเจว อปฺปสาทาย ปสนฺนํ อญฺเจว เอกจฺจณํ อณฺณตตยา”ติ. อถ โข เต ภิกขุ ตํ ภิกขุ อเนกปริยาเยน วิคฺรหิตฺวา ภควโต เอตมตฺถํ อโรเจสฺสุ.

[๔๒] อถ โข ภควา เอตสฺมี นิทานे เอตสฺมี ปกรणे ภิกขุสฺสํ สนนฺิปาตาเปตฺวา ตํ ภิกขุ ปฏิปุจฺฉิ “สจจํ กิร ตวํ ภิกขุ มกุกฎิยา เมถุนํ ฌมมํ ปฏิสเสวตี”ติ.⁷⁸ “สจจํ ภควา”ติ. วิคฺรหิ พุทฺโธ ภควา “อนนฺจจวีกํ โมฆปุริส อนนฺโลมิกํ อปฺปฏิรูปํ อสฺสามณํ อกปฺปิยํ อกรณียํ; กถํ หิ นาม ตวํ โฆฆปุริส เอวํ สุวากฺขาเต ฌมมวินเย ปพฺพชิตฺวา น สกฺขิสฺสสิ ยาวชิวํ ปริปฺณณํ ปริสุทฺธํ พุรหฺมจริยํ จริตฺ ? นनु มยา โฆฆปุริส อเนกปริยาเยน วิราคาย ฌมฺโม เทสิโต, โน สรคาย ฌเปย กามปริพาหานํ วุปลโม อกฺขาโต ? วรฺนเต โฆฆปุริส อาสิวิสฺสสฺส ไซริวิสฺสสฺส มุเข อญฺจชาตํ ปกฺขิตตํ, น เตว มกุกฎิยา อญฺจชาเต อญฺจชาตํ ปกฺขิตตํ. วรฺนเต โฆฆปุริส กณฺหสฺปสฺส มุเข อญฺจชาตํ ปกฺขิตตํ, น เตว มกุกฎิยา อญฺจชาเต อญฺจชาตํ ปกฺขิตตํ. วรฺนเต โฆฆปุริส อญฺจกาสุยา อาทิตฺตยา สมฺปชฺชลิตยา สไซติภูตยา อญฺจชาตํ ปกฺขิตตํ, น เตว มกุกฎิยา อญฺจชาเต อญฺจชาตํ ปกฺขิตตํ. ตํ กิสฺส เหตุ ? ตโตนิทานํ หิ โฆฆปุริส มรณํ วา นิคฺจเจยฺย มรณมตฺตํ วา ทุกฺขํ, น เตว ตปฺปจฺจยา กายสฺส ฌาธา ปริ มรณา อปายํ ทุคฺคตี วินิปาตํ นิริยํ อปฺปชฺชเยย; อิตอนิทานญฺจ โข โฆฆปุริส กายสฺส ฌาธา ปริ มรณา อปายํ ทุคฺคตี วินิปาตํ นิริยํ อปฺปชฺชเยย. ตตฺถ นาม ตวํ โฆฆปุริส ยํ ตวํ อสทฺธมฺมํ คามมฺมํ วสลมฺมํ ทุญฺจลลํ โอทกนฺตํ รหฺสฺสํ ทวยํทวยสฺมาปตฺตี สฺมาปชฺชิสฺสสิ. เนตํ โฆฆปุริส อปฺปสนฺนํ วา ปสาทาย ฌเปย เหวญฺจ ปน ภิกฺขเว อิมํ สิณฑาปทํ อทฺทิสฺเสยฺยาถ

“โย ปน ภิกขุ เมถุนํ ฌมมํ ปฏิสเสเวยฺย อนฺตมฺโส ติรจฺจณคตยาปิ ปาราชิโก โหตี อสฺวาโส”ติ.

เอวญฺจิทํ ภควตา ภิกฺขุนํ สิณฑาปทํ ปณฺณตตํ โหตี.

มกุกฎิวตฺถุ นิฏฺฐิตํ.

⁷⁶ อ. ตํ ปิณฑ

⁷⁷ อ. ‘อิมิสฺสา’ติ อิทํ นตฺถิ

⁷⁸ อ. ปฏิสเสวตี

สนทนตภาณวาร

[๔๓] เตน ไช ปน สมเยน สมพหุลา เวสาลิกา วชชีปุตตกา ภิกขุ ยาวทตถั ภูณชีสุ, ยาวทตถั สุปัสสุ, ยาวทตถั นุหายีสสุ; ยาวทตถั ภูณชิตวา ยาวทตถั สุปิตวา ยาวทตถั นุหายิตวา อโยนิโส มนสิกิตวา สิกขั อปัจจกขาย ทุพพลยั อนาวิกิตวา เมถุนั ฌมมัม ปฏิสเววีสุ. เต อปเรน สมเยน ภาติพยสเนนปี ฌฎฐา โภคพยสเนนปี ฌฎฐา ไรคพยสเนนปี ฌฎฐา อายสมนตัม อานนุหิ อุปสงกमितวา เอวံ วทนติ “น มยั ฆนเต อานนุท พุทฺธครหิโน, น ฌมมครหิโน, น สงฆครหิโน; อตตครหิโน มยั ฆนเต อานนุท อนนญญครหิโน, มยเมวมหา อลภชิกกา, มยั อปปปุณญา, เย มยั เอวံ สุวาภาเต ฌมมวินเย ปพพชิตวา นาสกขิมหา ยาวชีวั ปริปุณณั ปริสุทฺธั พรหมจริยั จริตฺ; อิทานิปี เจ⁷⁹ มยั ฆนเต อานนุท ลภายยาม ภควโต สนติเก ปพพชชั, ลภายยาม อุปสมปทั; อิทานิปี มยั วิปัสสกา กุสลานั ฌมมานั ปุพฺพตตปรตตัม โพธิภิกขิกานั ฌมมานั ภาวนานุโยค มนุญตตวา วิหเรยยาม; สาธุ ฆนเต อานนุท ภควโต เอตมตถั อารโจะหิ”ติ. “เอวมาวุโส”ติ ไช อายสมมา อานนุโท เวสาลิกานั วชชีปุตตกานั ปฏิสสุณิตวา, เยน ภควา, เตนุปสงกมิ; อุปสงกमितวา ภควโต เอตมตถั อารโจะหิ.

“อฏฐานเมตัม อานนุท อนวกาโส, ยัม ตถาคโต วชชีนั วา วชชีปุตตกานั วา การณา สาวกานั ปาราชิกั สิกขาปทั ปญญตตัม สมุหเนยยา”ติ.

อถ ไช ภควา เอตสมมี นิทานे เอตสมมี ปกรणे ฌมมี กถั กตวา ภิกขุ อามนตสิ “โย ไช⁸⁰ ภิกขเว ภิกขุ⁸¹ สิกขั อปัจจกขาย ทุพพลยั อนาวิกิตวา เมถุนั ฌมมัม ปฏิสเววติ, โส อาคโต น อุปสมปาเทตพโพ. โย จ ไช ภิกขเว ภิกขุ” สิกขั ปัจจกขาย ทุพพลยั อาวิกิตวา เมถุนั ฌมมัม ปฏิสเววติ, โส อาคโต อุปสมปาเทตพโพ. เอวญจ ปน ภิกขเว อิมั สิกขาปทั อูทฺธิเสยยาถ

[๔๔] “โย ปน ภิกขุ ภิกขุณั สิกขาสาชีวสมาปนโน สิกขั อปัจจกขาย ทุพพลยั อนาวิกิตวา เมถุนั ฌมมัม ปฏิสเวเวยเย อนตมโส ติจจฉานคตายปี, ปาราชิกโก โหติ อสวาโส”ติ.

[๔๕] โย ปนาติ: โย ยาทีโส ยถายุตโต ยถาชจโจ ยถานาโม ยถาคโตโต ยถาสีโล ยถาวีหารี ยถาคโจโร เถโร วา นโว วา มชฺฉิมโ วา เอโส วุจจติ “โย ปนา”ติ.

ภิกขุติ: ภิกขโกติ ภิกขุ, ภิกขาจริยัม อชฺฉุปคโตติ ภิกขุ, ภินนปฏฺฐโรติ ภิกขุ, สมญญาย ภิกขุ, ปฏฺฐญญาย ภิกขุ, เอหิภิกขุติ ภิกขุ, ตีหิ สรณคฺคเนหิ อุปสมปนโนติ ภิกขุ, ภาโร ภิกขุ สาโร ภิกขุ เสโช ภิกขุ, อเสโชติ ภิกขุ,⁸² สมคฺเคน สัมเณน ฌตฺติจตฺตเถน กมฺเมเนน อุกุเปเนน จานารเณน อุปสมปนโนติ ภิกขุ. ตตฺร ยวายั ภิกขุ สมคฺเคน สัมเณน ฌตฺติจตฺตเถน กมฺเมเนน อุกุเปเนน

⁷⁹ อ. อิทานิ เจปี

⁸⁰ อ. ไชสทโท นตถิ

⁸¹ อ. ‘ภิกขุ’ อิติ อิทํ นตถิ

⁸² อ. ม. สาโร ภิกขุ, เสโช ภิกขุ, อเสโช ภิกขุ

จานารهن ออุปสมปนโน, อยัม อิมสมมี อตเถ อธิปเปโต “ภิกขุ”ติ.

สิกขา: ติสโส สิกขา อธิสัสสิกขา อธิจิตตสิกขา อธิปณณาสิกขา. ตตฺร ยายัม อธิสัสสิกขา, อยัม อิมสมมี อตเถ อธิปเปตา “สิกขา”ติ.

สาชิวํ นาม ยัม ภควตา ปณณตตํ สิกขาปทํ, เอตํ สาชิวํ นาม. ตสมมี สิกขติ, เตน วุจจติ “สาชิวสมมาปนโน”ติ.

สิกข์ อปฺปจฺจกฺขาย ทุพฺพลยํ อนาวิกิตฺวา: อตถิ ภิกฺขเว ทุพฺพลยาวิกมฺมญฺเจว โหติ สิกฺขา จ อปฺปจฺจกฺขตาตา, อตถิ ภิกฺขเว ทุพฺพลยาวิกมฺมญฺเจว โหติ สิกฺขา จ ปจฺจกฺขตาตา.

ภคณจ ภิกฺขเว ทุพฺพลยาวิกมฺมญฺเจว โหติ สิกฺขา จ อปฺปจฺจกฺขตาตา ? อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อุกฺกณฺจิติ อนนฺริโต สามณฺณา จวิตฺกามาโม ภิกฺขุภาวํ อญฺญายมาโน⁸³ หรายมาโน ชิคุจฺจมาโน คิหิภาวํ ปตฺถยมาโน อฺปาสกภาวํ ปตฺถยมาโน อารามิกภาวํ ปตฺถยมาโน สามณฺณภาวํ ปตฺถยมาโน ติตฺถียภาวํ ปตฺถยมาโน ติตฺถียสาวกภาวํ ปตฺถยมาโน อสฺสมณฺณภาวํ ปตฺถยมาโน อสฺสยปฺตฺติยภาวํ ปตฺถยมาโน “ยณฺฺนุนาหํ พุทฺธํ ปจฺจกฺขเยยฺยณฺ”ติ วทติ วิญฺญาเปติ. เอวํปิ ภิกฺขเว ทุพฺพลยาวิกมฺมญฺเจว โหติ สิกฺขา จ อปฺปจฺจกฺขตาตา.

อถ วา ปน อุกฺกณฺจิติ อนนฺริโต สามณฺณา จวิตฺกามาโม ภิกฺขุภาวํ อญฺญายมาโน หรายมาโน ชิคุจฺจมาโน คิหิภาวํ ปตฺถยมาโน ฯเปฯ อสฺสยปฺตฺติยภาวํ ปตฺถยมาโน “ยณฺฺนุนาหํ ธมฺมํ ปจฺจกฺขเยยฺยณฺ”ติ วทติ วิญฺญาเปติ ฯเปฯ “ยณฺฺนุนาหํ สํฆํ ปจฺจกฺขเยยฺยณฺ”ติ วทติ วิญฺญาเปติ. “ยณฺฺนุนาหํ สิกข์ ปจฺจกฺขเยยฺยณฺ”ติ วทติ วิญฺญาเปติ. “ยณฺฺนุนาหํ วินยํ ปจฺจกฺขเยยฺยณฺ”ติ วทติ วิญฺญาเปติ. “ยณฺฺนุนาหํ ปาติโมกข์ ปจฺจกฺขเยยฺยณฺ”ติ วทติ วิญฺญาเปติ. “ยณฺฺนุนาหํ อุกฺเทศํ ปจฺจกฺขเยยฺยณฺ”ติ วทติ วิญฺญาเปติ. “ยณฺฺนุนาหํ อฺปชฺฌายํ ปจฺจกฺขเยยฺยณฺ”ติ วทติ วิญฺญาเปติ. “ยณฺฺนุนาหํ อจฺจริยํ ปจฺจกฺขเยยฺยณฺ”ติ วทติ วิญฺญาเปติ. “ยณฺฺนุนาหํ สทฺธิวิหาริกํ ปจฺจกฺขเยยฺยณฺ”ติ วทติ วิญฺญาเปติ. “ยณฺฺนุนาหํ อนนฺเตวาสิกํ ปจฺจกฺขเยยฺยณฺ”ติ วทติ วิญฺญาเปติ. “ยณฺฺนุนาหํ สมานุชฺฌายกํ ปจฺจกฺขเยยฺยณฺ”ติ วทติ วิญฺญาเปติ. “ยณฺฺนุนาหํ สมานาจฺจริยกํ ปจฺจกฺขเยยฺยณฺ”ติ วทติ วิญฺญาเปติ. “ยณฺฺนุนาหํ สพฺรหฺมจฺจริ ปจฺจกฺขเยยฺยณฺ”ติ วทติ วิญฺญาเปติ. “ยณฺฺนุนาหํ คิหิ อสฺสนฺ”ติ วทติ วิญฺญาเปติ. “ยณฺฺนุนาหํ อฺปาสกโก อสฺสนฺ”ติ วทติ วิญฺญาเปติ. “ยณฺฺนุนาหํ อารามิกโก อสฺสนฺ”ติ วทติ วิญฺญาเปติ. “ยณฺฺนุนาหํ สามณฺโรว อสฺสนฺ”ติ วทติ วิญฺญาเปติ. “ยณฺฺนุนาหํ ติตฺถิโย อสฺสนฺ”ติ วทติ วิญฺญาเปติ. “ยณฺฺนุนาหํ ติตฺถียสาวโก อสฺสนฺ”ติ วทติ วิญฺญาเปติ. “ยณฺฺนุนาหํ อสฺสมณฺโณ อสฺสนฺ”ติ วทติ วิญฺญาเปติ. “ยณฺฺนุนาหํ อสฺสยปฺตฺติโย อสฺสนฺ”ติ วทติ วิญฺญาเปติ. เอวํปิ ภิกฺขเว ทุพฺพลยาวิกมฺมญฺเจว โหติ สิกฺขา จ อปฺปจฺจกฺขตาตา.

[๔๖] อถ วา ปน อุกฺกณฺจิติ อนนฺริโต สามณฺณา จวิตฺกามาโม ภิกฺขุภาวํ อญฺญายมาโน หรายมาโน ชิคุจฺจมาโน คิหิภาวํ ปตฺถยมาโน ฯเปฯ อสฺสยปฺตฺติยภาวํ ปตฺถยมาโน “ยถิ ปนาหํ พุทฺธํ ปจฺจกฺขเยยฺยณฺ”ติ วทติ วิญฺญาเปติ. ฯเปฯ “ยถิ ปนาหํ อสฺสยปฺตฺติโย อสฺสนฺ”ติ วทติ

⁸³ ฉ. ม. อญฺญายมาโน(ย้าย อปฺปมฺมจฺจา ลงมา)

วิญญาเปติ. ๕เปฯ “อถาหิ⁸⁴ พุทฺธํ ปจฺจกฺเขยฺยนุ”ติ วทติ วิญญาเปติ. ๕เปฯ “อถาหิ^๑ อสฺกฺยปฺตฺติโย อสฺสนุ”ติ วทติ วิญญาเปติ. ๕เปฯ “หนฺนทาหิ พุทฺธํ ปจฺจกฺเขยฺยนุ”ติ วทติ วิญญาเปติ. ๕เปฯ “หนฺนทาหิ อสฺกฺยปฺตฺติโย อสฺสนุ”ติ วทติ วิญญาเปติ. ๕เปฯ “โหติ⁸⁵ เม พุทฺธํ ปจฺจกฺเขยฺยนุ”ติ วทติ วิญญาเปติ. ๕เปฯ “โหติ^๒ เม อสฺกฺยปฺตฺติโย อสฺสนุ”ติ วทติ วิญญาเปติ. เหวปี ภิกฺขเว ทุพฺพลฺยาวิกมฺมญฺเจว โหติ สิกฺขา จ อปจฺจกฺขาตา.

[๔๗] อถ วา ปน อุกฺกณฺจิตฺ อนภฺริโต สามณฺณา จวิตฺกามาโม ภิกฺขุภาวํ อญฺญิยาโม ใน หรายมาโม ชิคฺคฺจฺจมาโม คิหิภาวํ ปตฺถยมาโม ๕เปฯ อสฺกฺยปฺตฺติยาภาวํ ปตฺถยมาโม “มาตฺริ สฺรามิ”ติ วทติ วิญญาเปติ. “ปิตฺริ สฺรามิ”ติ วทติ วิญญาเปติ. “ภาคฺริ สฺรามิ”ติ วทติ วิญญาเปติ. “ภคินี สฺรามิ”ติ วทติ วิญญาเปติ. “ปุตฺตํ สฺรามิ”ติ วทติ วิญญาเปติ. “ธิตฺริ สฺรามิ”ติ วทติ วิญญาเปติ. “ปชาปตี สฺรามิ”ติ วทติ วิญญาเปติ. “ภาคเก สฺรามิ”ติ วทติ วิญญาเปติ. “มิตฺเต สฺรามิ”ติ วทติ วิญญาเปติ. “คามํ สฺรามิ”ติ วทติ วิญญาเปติ. “นิคมํ สฺรามิ”ติ วทติ วิญญาเปติ. “เขตฺตํ สฺรามิ”ติ วทติ วิญญาเปติ. “วตฺถุํ สฺรามิ”ติ วทติ วิญญาเปติ. “หิรณฺณํ สฺรามิ”ติ วทติ วิญญาเปติ. “สุวณฺณํ สฺรามิ”ติ วทติ วิญญาเปติ. “สิปฺปํ สฺรามิ”ติ วทติ วิญญาเปติ. “บุพฺเพ หสิตํ ลปิตํ กิพิตํ สมฺนุสฺสฺรามิ”ติ วทติ วิญญาเปติ. เหวปี ภิกฺขเว ทุพฺพลฺยาวิกมฺมญฺเจว โหติ สิกฺขา จ อปจฺจกฺขาตา.

[๔๘] อถ วา ปน อุกฺกณฺจิตฺ อนภฺริโต สามณฺณา จวิตฺกามาโม ภิกฺขุภาวํ อญฺญิยาโม ใน หรายมาโม ชิคฺคฺจฺจมาโม คิหิภาวํ ปตฺถยมาโม ๕เปฯ อสฺกฺยปฺตฺติยาภาวํ ปตฺถยมาโม “มาตา เม อตฺถิ, สฺมา มยา ไปเสตพฺพา”ติ วทติ วิญญาเปติ. “ปิตา เม อตฺถิ, โส มยา ไปเสตพฺโพ”ติ วทติ วิญญาเปติ. “ภาคา เม อตฺถิ, โส มยา ไปเสตพฺโพ”ติ วทติ วิญญาเปติ. “ภคินี เม อตฺถิ, สฺมา มยา ไปเสตพฺพา”ติ วทติ วิญญาเปติ. “ปุตฺโต เม อตฺถิ, โส มยา ไปเสตพฺโพ”ติ วทติ วิญญาเปติ. “ธิตา เม อตฺถิ, สฺมา มยา ไปเสตพฺพา”ติ วทติ วิญญาเปติ. “ปชาปติ เม อตฺถิ, สฺมา มยา ไปเสตพฺพา”ติ วทติ วิญญาเปติ. “ภาคกา เม อตฺถิ, เต มยา ไปเสตพฺพา”ติ วทติ วิญญาเปติ. “มิตฺตา เม อตฺถิ, เต มยา ไปเสตพฺพา”ติ วทติ วิญญาเปติ. เหวปี ภิกฺขเว ทุพฺพลฺยาวิกมฺมญฺเจว โหติ สิกฺขา จ อปจฺจกฺขาตา.

[๔๙] อถ วา ปน อุกฺกณฺจิตฺ อนภฺริโต สามณฺณา จวิตฺกามาโม ภิกฺขุภาวํ อญฺญิยาโม ใน หรายมาโม ชิคฺคฺจฺจมาโม คิหิภาวํ ปตฺถยมาโม ๕เปฯ อสฺกฺยปฺตฺติยาภาวํ ปตฺถยมาโม “มาตา เม อตฺถิ, สฺมา มํ ไปเสสฺสตี”ติ วทติ วิญญาเปติ. “ปิตา เม อตฺถิ, โส มํ ไปเสสฺสตี”ติ วทติ วิญญาเปติ. “ภาคา เม อตฺถิ, โส มํ ไปเสสฺสตี”ติ วทติ วิญญาเปติ. “ภคินี เม อตฺถิ, สฺมา มํ ไปเสสฺสตี”ติ วทติ วิญญาเปติ. “ปุตฺโต เม อตฺถิ, โส มํ ไปเสสฺสตี”ติ วทติ วิญญาเปติ. “ธิตา เม อตฺถิ, สฺมา มํ ไปเสสฺสตี”ติ วทติ วิญญาเปติ. “ปชาปติ เม อตฺถิ, สฺมา มํ ไปเสสฺสตี”ติ วทติ วิญญาเปติ. “ภาคกา เม อตฺถิ, เต มํ ไปเสสฺสนตี”ติ วทติ วิญญาเปติ. “มิตฺตา เม อตฺถิ, เต มํ ไปเสสฺสนตี”ติ วทติ

⁸⁴ ฉ. ม. อปาหิ(ย้าย อปปมฺมฺจฺจา ลงมา)

⁸⁵ ส. โหตุ

วิญญาเปติ. “คาโม เม อตถิ, เตนพาน์⁸⁶ ซีวิสุสามี”ติ วทติ วิญญาเปติ. “นิคโม เม อตถิ, เตนพาน์ ซีวิสุสามี”ติ วทติ วิญญาเปติ. “เขตต์ เม อตถิ, เตนพาน์ ซีวิสุสามี”ติ วทติ วิญญาเปติ. “วตถุ⁸⁷ เม อตถิ, เตนพาน์ ซีวิสุสามี”ติ วทติ วิญญาเปติ. “หิรวณั เม อตถิ, เตนพาน์ ซีวิสุสามี”ติ วทติ วิญญาเปติ. “สุวณณั เม อตถิ, เตนพาน์ ซีวิสุสามี”ติ วทติ วิญญาเปติ. “สิปปั เม อตถิ, เตนพาน์ ซีวิสุสามี”ติ วทติ วิญญาเปติ. เอรวิปี ภิกขเว ทุพฺพลยาวิกมฺมญฺเจว โหติ สีกขา จ อปจฺจกฺขาตา.

[๕๐] อถ วา ปน อุกฺกณฺจิตฺ อนนฺริโต สามณฺณา จวิตฺตกาโม ภิกฺขุภาวํ อญฺญายมาโน หรายมาโน ชิคุจฺจมาโน คิหิภาวํ ปตฺตยมาโน ๕เปฯ อสฺกยปฺตฺตติยภาวํ ปตฺตยมาโน “ทุกฺกรนุ”ติ วทติ วิญญาเปติ. “น สุกฺกรนุ”ติ วทติ วิญญาเปติ. “ทุจฺจรณุ”ติ วทติ วิญญาเปติ. “น สจฺจรณุ”ติ วทติ วิญญาเปติ. “น อุสุสสามี”ติ วทติ วิญญาเปติ. “น วิสสามี”ติ วทติ วิญญาเปติ. “น รมามี”ติ วทติ วิญญาเปติ. “นาภริรามี”ติ วทติ วิญญาเปติ. เอรวิปี โข ภิกขเว ทุพฺพลยาวิกมฺมญฺเจว โหติ สีกขา จ อปจฺจกฺขาตา.

[๕๑] กถญจ ภิกขเว ทุพฺพลยาวิกมฺมญฺเจว โหติ สีกขา จ ปจฺจกฺขาตา ? อธิ ภิกขเว ภิกฺขุ อุกฺกณฺจิตฺ อนนฺริโต สามณฺณา จวิตฺตกาโม ภิกฺขุภาวํ อญฺญายมาโน หรายมาโน ชิคุจฺจมาโน คิหิภาวํ ปตฺตยมาโน ๕เปฯ อสฺกยปฺตฺตติยภาวํ ปตฺตยมาโน “พฺพุทฺธํ ปจฺจกฺขามี”ติ วทติ วิญญาเปติ. เอรวิปี ภิกขเว ทุพฺพลยาวิกมฺมญฺเจว โหติ สีกขา จ ปจฺจกฺขาตา.

อถ วา ปน อุกฺกณฺจิตฺ อนนฺริโต สามณฺณา จวิตฺตกาโม ภิกฺขุภาวํ อญฺญายมาโน หรายมาโน ชิคุจฺจมาโน คิหิภาวํ ปตฺตยมาโน ๕เปฯ อสฺกยปฺตฺตติยภาวํ ปตฺตยมาโน “ธมฺมํ ปจฺจกฺขามี”ติ วทติ วิญญาเปติ. “สํฆํ ปจฺจกฺขามี”ติ วทติ วิญญาเปติ. “สีกฺขํ ปจฺจกฺขามี”ติ วทติ วิญญาเปติ. “วินยํ ปจฺจกฺขามี”ติ วทติ วิญญาเปติ. “ปาติโมกฺขํ ปจฺจกฺขามี”ติ วทติ วิญญาเปติ. “อุทฺเทสํ ปจฺจกฺขามี”ติ วทติ วิญญาเปติ. “อุปชฺฌมายํ ปจฺจกฺขามี”ติ วทติ วิญญาเปติ. “อาจริยํ ปจฺจกฺขามี”ติ วทติ วิญญาเปติ. “สพฺพธิวหาริกํ ปจฺจกฺขามี”ติ วทติ วิญญาเปติ. “อนฺเตวาสิกํ ปจฺจกฺขามี”ติ วทติ วิญญาเปติ. “สมานุชฺชฌายกํ ปจฺจกฺขามี”ติ วทติ วิญญาเปติ. “สมานาจริยกํ ปจฺจกฺขามี”ติ วทติ วิญญาเปติ. “สพฺพหฺมจารี ปจฺจกฺขามี”ติ วทติ วิญญาเปติ. “คิหิ’ติ มํ ชาเรหิ”ติ วทติ วิญญาเปติ. “อุปาสโก’ติ มํ ชาเรหิ”ติ วทติ วิญญาเปติ. “อารามิโก’ติ มํ ชาเรหิ”ติ วทติ วิญญาเปติ. “สามณฺเวยโร’ติ มํ ชาเรหิ”ติ วทติ วิญญาเปติ. “ติตฺถิโย’ติ มํ ชาเรหิ”ติ วทติ วิญญาเปติ. “ติตฺถิยสวโก’ติ มํ ชาเรหิ”ติ วทติ วิญญาเปติ. “อสุสมณฺเวยโร’ติ มํ ชาเรหิ”ติ วทติ วิญญาเปติ. “อสฺกยปฺตฺตติโย’ติ มํ ชาเรหิ”ติ วทติ วิญญาเปติ. เอรวิปี ภิกขเว ทุพฺพลยาวิกมฺมญฺเจว โหติ สีกขา จ ปจฺจกฺขาตา.

[๕๒] อถ วา ปน อุกฺกณฺจิตฺ อนนฺริโต สามณฺณา จวิตฺตกาโม ภิกฺขุภาวํ อญฺญายมาโน หรายมาโน ชิคุจฺจมาโน คิหิภาวํ ปตฺตยมาโน ๕เปฯ อสฺกยปฺตฺตติยภาวํ ปตฺตยมาโน “อลํ เม พุทฺธนา”ติ วทติ วิญญาเปติ. ๕เปฯ “อลํ เม สพฺพหฺมจารีหิ”ติ วทติ วิญญาเปติ. เอรวิปี ภิกขเว

⁸⁶ ฉ. เตนพาน์

⁸⁷ ฉ. วตถุ

ฯเปฯ อถ วา ปน ฯเปฯ “กีนุ เม พุทเธนา”ติ วทติ วิญญาเปติ. ฯเปฯ “กีนุ เม สพุหมจารีหี”ติ วทติ วิญญาเปติ. เอวปี ฯเปฯ อถ วา ปน ฯเปฯ “น มมตโถ พุทเธนา”ติ วทติ วิญญาเปติ. ฯเปฯ “น มมตโถ สพุหมจารีหี”ติ วทติ วิญญาเปติ. เอวปี ฯเปฯ อถ วา ฯเปฯ “สุมุตตารหิ พุทเธนา”ติ วทติ วิญญาเปติ. ฯเปฯ “สุมุตตารหิ สพุหมจารีหี”ติ วทติ วิญญาเปติ. เอวปี ภิกขเว ทุพพลยาวิกมมญเจว โหติ สีกขา จ ปจจกขาทา.

[๕๓] ยานี วา ปนญญานปี อตถิ พุทเธวเจจนา นี วา ญมมเวจจนา นี วา สงขมเวจจนา นี วา สีกขาเวจจนา นี วา วินยเวจจนา นี วา ปาติโมกขเวจจนา นี วา อุกุเทสเวจจนา นี วา อุกุชฌายเวจจนา นี วา อัจจริยเวจจนา นี วา สพุทธีวหาริกเวจจนา นี วา อนุตเววาสีกเวจจนา นี วา สมานุปชฌายกเวจจนา นี วา สมานาจจริยกเวจจนา นี วา สพุหมจารีเวจจนา นี วา คิหิเวจจนา นี วา อุกุปาสกเวจจนา นี วา อารามิกเวจจนา นี วา สามญเณรเวจจนา นี วา ติตถียเวจจนา นี วา ติตถียสวากเวจจนา นี วา อสสมณเวจจนา นี วา อสกุยปุตตียเวจจนา นี วา เตหิ อากาเรหิ เตหิ ลิงเคหิ เตหิ นิमितเตหิ วทติ วิญญาเปติ. เอวปี^{๘๘} โข ภิกขเว ทุพพลยาวิกมมญเจว โหติ สีกขา จ ปจจกขาทา.

[๕๔] กถญจ ภิกขเว อปปจจกขาทา โหติ สีกขา ? อธิ ภิกขเว ภิกขุณา^{๘๙} เยหิ อากาเรหิ เยหิ ลิงเคหิ เยหิ นิमितเตหิ สีกขา ปจจกขาทา โหติ, เตหิ อากาเรหิ เตหิ ลิงเคหิ เตหิ นิमितเตหิ อุมมตตโก สีกขั ปจจกขาทิ, อปปจจกขาทา โหติ สีกขา. อุมมตตกสส สนตฺเถ สีกขั ปจจกขาทิ, อปปจจกขาทา โหติ สีกขา. ชิตตจิตฺโต สีกขั ปจจกขาทิ, อปปจจกขาทา โหติ สีกขา. ชิตตจิตตสส สนตฺเถ สีกขั ปจจกขาทิ, อปปจจกขาทา โหติ สีกขา. เวทนาญญู สีกขั ปจจกขาทิ, อปปจจกขาทา โหติ สีกขา. เวทนาญญุสส สนตฺเถ สีกขั ปจจกขาทิ, อปปจจกขาทา โหติ สีกขา. เทวตาย สนตฺเถ สีกขั ปจจกขาทิ, อปปจจกขาทา โหติ สีกขา. ตีรจจจกขาทิ สนตฺเถ สีกขั ปจจกขาทิ, อปปจจกขาทา โหติ สีกขา. อริยเกน มิลกขกสส^{๙๐} สนตฺเถ สีกขั ปจจกขาทิ, โส เจ^{๙๑} น ปฏฺวิชานาติ, อปปจจกขาทา โหติ สีกขา. มิลกขเกน อริยกสส^{๙๒} สนตฺเถ สีกขั ปจจกขาทิ, โส เจ^{๙๒} น ปฏฺวิชานาติ, อปปจจกขาทา โหติ สีกขา. อริยเกน อริยกสส สนตฺเถ สีกขั ปจจกขาทิ, โส เจ^{๙๓} น ปฏฺวิชานาติ, อปปจจกขาทา โหติ สีกขา. มิลกขเกน มิลกขกสส สนตฺเถ สีกขั ปจจกขาทิ, โส เจ^{๙๓} น ปฏฺวิชานาติ, อปปจจกขาทา โหติ สีกขา. ทวาย สีกขั ปจจกขาทิ, อปปจจกขาทา โหติ สีกขา. รวาย สีกขั ปจจกขาทิ, อปปจจกขาทา โหติ สีกขา. อสาเวตฺกามาโม สาเวติ, อปปจจกขาทา โหติ สีกขา. สาเวตฺกามาโม น สาเวติ, อปปจจกขาทา โหติ สีกขา. อวิญญุสส สาเวติ, อปปจจกขาทา โหติ สีกขา. วิญญุสส น สาเวติ, อปปจจกขาทา โหติ สีกขา. สพุพโส วา ปน น สาเวติ,

^{๘๘} ฉ. ม. ปัสสโท นตฺถิ

^{๘๙} ฉ. ‘ภิกขุณา’ติ อิทํ นตฺถิ

^{๙๐} ฉ. ม. มิลกขกสส

^{๙๑} ฉ. ม. โส จ

^{๙๒} ฉ. ม. อริยกสส

อปปัจจกขาทา โหติ ลิกขา. เอวံ ไช ภิกขเว อปปัจจกขาทา โหติ ลิกขา.

[๕๕] **เมถุนธมฺโม** นาม โย โส อสทฺธมฺโม คามธมฺโม วสธมฺโม ทฺถุสฺสัลลํ โอทกนฺตํ รัหสฺสํ ทฺวยํทฺวยสมฺมาปตฺติ, เอโส เมถุนธมฺโม นาม.

ปฏฺิเสวติ นาม โย นิमितฺเตน นิमितฺตํ องฺคชาเตน องฺคชาตํ อนฺตมฺโส ติลผลมตฺตํปิ ปเวเสติ, เอโส ปฏฺิเสวติ นาม.

อนฺตมฺโส ติรจฺจณาคตฺตายปีติ: ติรจฺจณาคตฺตติยาปิ เมถุนํ ธมฺมํ ปฏฺิเสวิตฺวา อสฺสมณฺโณ โหติ อสฺกยปฺตฺติโย, ปเคว มนุสฺสสิตฺติยา; เตน วุจฺจติ “อนฺตมฺโส ติรจฺจณาคตฺตายปี”ติ.

ปาราชิกโก โหตีติ: เสยฺยถาปิ นาม ปุริโส สีสจฺฉินฺโน อภพฺโพ เตน สรรีพนฺธเนน ชีวํ, เอวเมว ภิกขุ เมถุนํ ธมฺมํ ปฏฺิเสวิตฺวา อสฺสมณฺโณ โหติ อสฺกยปฺตฺติโย; เตน วุจฺจติ “ปาราชิกโก โหตี”ติ.

อส์วาโสติ: สํวาโส นาม เอกกมฺมํ เอกุทฺเทโส สมลิกขตา,⁹³ เอโส สํวาโส นาม. โส เตน สทฺธี นตฺถิ; เตน วุจฺจติ “อส์วาโส”ติ.

[๕๖] ติสฺโส อิตฺติโย มนุสฺสสิตฺถิ อมฺนุสฺสสิตฺถิ ติรจฺจณาคตฺตติ. ตโย อุกฺโกตฺตพฺยญฺชนกา มนุสฺสอุกฺโกตฺตพฺยญฺชนโก อมฺนุสฺสอุกฺโกตฺตพฺยญฺชนโก ติรจฺจณาคตฺตอุกฺโกตฺตพฺยญฺชนโก. ตโย ปณฺฑกกา มนุสฺสปณฺฑโก อมฺนุสฺสปณฺฑโก ติรจฺจณาคตฺตปณฺฑโก. ตโย ปุริสา มนุสฺสปุริโส อมฺนุสฺสปุริโส ติรจฺจณาคตฺตปุริโส.

มนุสฺสสิตฺติยา ตโย มคฺเค เมถุนํ ธมฺมํ ปฏฺิเสวณฺตสฺส อปตฺติ ปาราชิกสฺส วจฺจมคฺเค ปสฺสวามคฺเค มุเข. อมฺนุสฺสสิตฺติยา ๗เปฯ ติรจฺจณาคตฺตติยา ตโย มคฺเค เมถุนํ ธมฺมํ ปฏฺิเสวณฺตสฺส อปตฺติ ปาราชิกสฺส วจฺจมคฺเค ปสฺสวามคฺเค มุเข. มนุสฺสอุกฺโกตฺตพฺยญฺชนกสฺส ๗เปฯ อมฺนุสฺสอุกฺโกตฺตพฺยญฺชนกสฺส ๗เปฯ ติรจฺจณาคตฺตอุกฺโกตฺตพฺยญฺชนกสฺส ตโย มคฺเค เมถุนํ ธมฺมํ ปฏฺิเสวณฺตสฺส อปตฺติ ปาราชิกสฺส วจฺจมคฺเค ปสฺสวามคฺเค มุเข. มนุสฺสปณฺฑกสฺส เทว มคฺเค เมถุนํ ธมฺมํ ปฏฺิเสวณฺตสฺส อปตฺติ ปาราชิกสฺส วจฺจมคฺเค มุเข. อมฺนุสฺสปณฺฑกสฺส ๗เปฯ ติรจฺจณาคตฺตปณฺฑกสฺส ๗เปฯ มนุสฺสปุริสสฺส ๗เปฯ อมฺนุสฺสปุริสสฺส ๗เปฯ ติรจฺจณาคตฺตปุริสสฺส เทว มคฺเค เมถุนํ ธมฺมํ ปฏฺิเสวณฺตสฺส อปตฺติ ปาราชิกสฺส วจฺจมคฺเค มุเข.

[๕๗] ภิกขุสฺส เสวณจิตฺตํ อฺปปญฺจิตฺเต, มนุสฺสสิตฺติยา วจฺจมคฺคํ องฺคชาตํ ปเวเสณฺตสฺส อปตฺติ ปาราชิกสฺส. ภิกขุสฺส เสวณจิตฺตํ อฺปปญฺจิตฺเต, มนุสฺสสิตฺติยา ปสฺสวามคฺคํ องฺคชาตํ ปเวเสณฺตสฺส อปตฺติ ปาราชิกสฺส. ภิกขุสฺส เสวณจิตฺตํ อฺปปญฺจิตฺเต, มนุสฺสสิตฺติยา มุขํ องฺคชาตํ ปเวเสณฺตสฺส อปตฺติ ปาราชิกสฺส. ภิกขุสฺส เสวณจิตฺตํ อฺปปญฺจิตฺเต, อมฺนุสฺสสิตฺติยา ๗เปฯ ติรจฺจณาคตฺตติยา ๗เปฯ มนุสฺสอุกฺโกตฺตพฺยญฺชนกสฺส ๗เปฯ อมฺนุสฺส-อุกฺโกตฺตพฺยญฺชนกสฺส ๗เปฯ ติรจฺจณาคตฺตอุกฺโกตฺตพฺยญฺชนกสฺส วจฺจมคฺคํ ๗เปฯ ปสฺสวามคฺคํ ๗เปฯ มุขํ องฺคชาตํ ปเวเสณฺตสฺส อปตฺติ ปาราชิกสฺส. ภิกขุสฺส เสวณจิตฺตํ อฺปปญฺจิตฺเต, มนุสฺสปณฺฑกสฺส วจฺจมคฺคํ ๗เปฯ มุขํ องฺคชาตํ ปเวเสณฺตสฺส อปตฺติ ปาราชิกสฺส. ภิกขุสฺส เสวณจิตฺตํ อฺปปญฺจิตฺเต, อมฺนุสฺสปณฺฑกสฺส ๗เปฯ ติรจฺจณาคตฺตปณฺฑกสฺส ๗เปฯ มนุสฺสปุริสสฺส ๗เปฯ อมฺนุสฺสปุริสสฺส ๗เปฯ ติรจฺจณาคต

⁹³ ส. สมลิกขาทา

พยุถชนกสฺส ฯเปฯ อมนุสฺสอุภโตพยุถชนกสฺส ฯเปฯ ตีรจฺฉานคตอุภโตพยุถชนกสฺส ฯเปฯ มนุสฺสปณฺทกสฺส ฯเปฯ อมนุสฺสปณฺทกสฺส ฯเปฯ ตีรจฺฉานคตปณฺทกสฺส ฯเปฯ มนุสฺสปุริสสฺส ฯเปฯ อมนุสฺสปุริสสฺส ฯเปฯ ตีรจฺฉานคตปุริสสฺส สนฺติเก อานตฺวา องฺคชาเตน วจฺจมคฺคํ, มุขํ อภินิสฺสีเทนฺติ สนฺถตสฺส อสนฺถตสฺส, อสนฺถตสฺส สนฺถตสฺส, สนฺถตสฺส สนฺถตสฺส, อสนฺถตสฺส อสนฺถตสฺส. โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิญฺจํ สาทิยติ, จิตฺํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. ฯเปฯ น สาทิยติ อนาปตฺติ.

[๖๕] ภิกฺขุปรจฺจตฺติกา ภิกฺขุํ ตีรจฺฉานคตปุริสสฺส ชาครนฺตสฺส, สุตฺตสฺส, มตฺตสฺส, อุมมตฺตสฺส, ปมตฺตสฺส, มตฺสฺส อภฺชายิตสฺส, มตฺสฺส เยภฺยเยน อภฺชายิตสฺส ฯเปฯ อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. ฯเปฯ มตฺสฺส เยภฺยเยน ชายิตสฺส สนฺติเก อานตฺวา องฺคชาเตน วจฺจมคฺคํ, มุขํ อภินิสฺสีเทนฺติ สนฺถตสฺส อสนฺถตสฺส, อสนฺถตสฺส สนฺถตสฺส, สนฺถตสฺส สนฺถตสฺส อสนฺถตสฺส อสนฺถตสฺส. โส เจ ปเวสนํ สาทิยติ, ปวิญฺจํ สาทิยติ, จิตฺํ สาทิยติ, อุทฺธรณํ สาทิยติ, อาปตฺติ อุลลจฺจยสฺส. ฯเปฯ น สาทิยติ อนาปตฺติ.

ยถา ภิกฺขุปรจฺจตฺติกา วิตฺถาริตา, เอรํ ราชปรจฺจตฺติกา, โจรปรจฺจตฺติกา, อุตฺตปรจฺจตฺติกา, อูปรคฺคณฺธปรจฺจตฺติกา วิตฺถาเรตฺตพฺพา.⁹⁴

[๖๖] มคฺเคน มคฺคํ ปเวเสติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. มคฺเคน อมคฺคํ ปเวเสติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. อมคฺเคน มคฺคํ ปเวเสติ, อาปตฺติ ปาราชิกสฺส. อมคฺเคน อมคฺคํ ปเวเสติ, อาปตฺติ อุลลจฺจยสฺส.

ภิกฺขุ สุตฺตภิกฺขุมฺหิ วิปฺปฏิปชฺชติ, ปฏฺวิพฺพุโธ สาทิยติ, อุโภา นาสเตตฺตพฺพา, ปฏฺวิพฺพุโธ น สาทิยติ, ทฺฐโก นาสเตตฺตพฺโพ, ภิกฺขุ สุตฺตสามเณรมฺหิ วิปฺปฏิปชฺชติ, ปฏฺวิพฺพุโธ สาทิยติ, อุโภา นาสเตตฺตพฺพา, ปฏฺวิพฺพุโธ น สาทิยติ, ทฺฐโก นาสเตตฺตพฺโพ, สามเณโร สุตฺตภิกฺขุมฺหิ วิปฺปฏิปชฺชติ, ปฏฺวิพฺพุโธ สาทิยติ, อุโภา นาสเตตฺตพฺพา, ปฏฺวิพฺพุโธ น สาทิยติ, ทฺฐโก นาสเตตฺตพฺโพ, สามเณโร สุตฺตสามเณรมฺหิ วิปฺปฏิปชฺชติ, ปฏฺวิพฺพุโธ สาทิยติ, อุโภา นาสเตตฺตพฺพา, ปฏฺวิพฺพุโธ น สาทิยติ, ทฺฐโก นาสเตตฺตพฺโพ.

อนาปตฺติ อชานนฺตสฺส อสาทิยนฺตสฺส อุมมตฺตกสฺส ชิตฺตจิตฺตสฺส เวทนาภฺยาสฺส อาทิกมฺมิกสฺสชาติ.

สนฺถตภาณวารो นิฏฺฐิตो.

⁹⁴ ฉ. เอรํ วิตฺถาเรตฺตพฺพา, ราชปรจฺจตฺติกา, โจรปรจฺจตฺติกา, อุตฺตปรจฺจตฺติกา, อูปรคฺคณฺธปรจฺจตฺติกา. สํชิตฺตํ.